Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

[...]ретэмнай 1921 оной [...]абрийн 21-нэй гарана | № 3 (14025) | 1973 оной январиин 4, четверг | Сэн 2 мүнгэн

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын ХУУЛИ

Буряадай АССР-эй арадай ажахые 1973 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай

[...]адай Автономито Совет [...]лис Республикын Вер[...] Совет иигэжэ **тогтообо:**

[Ста]тья 1. Буряадай АССР-[Вер]ховно Соведэй Түсэблэл-[бю]джетнэ ба һалбари[нуудта] хабаатай комиссинуу[дай о]орадхаһан заһабаринуу[дые х]араада абан, Буряадай АССР-эй арадай ажахые 1973 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хүргэһэнэй ёһоор һайшааха.

Статья 2. Буряадай АССР-эй газар дээрэ 1972 онойхитой сасуулбал, 1973 ондо иимэ нэмэлтэ хангаха:

[пр]омышленна продукциие — [б]үхы бүхэндэ абажа үзэбэл, 6,5 процентээр;

мүнгэн олзые — 5,6 процентээр;

[Ста]тья 3. Буряадай АССР-[эй арад]ай ажахые 1973 ондо [хүгжөө]хэ гүрэнэй түсэбэй гол даалгабаринуудые иимээр баталха:

	1972 ондо дүүргэгдэхээр хүлеэгдэжэ байһантай сасуулбал, ургалтань процентээр
[пр]омышленна продукциин	6,0 процент
[ка]питальна хүдэлмэридэ гүрэнэй [то]зүгһөө зорюулагдадаг мүнгэ зөөри	9,0 процент
ниитын хэрэглэлэй автомобильна транспортаар ашаа шэрэлгэ	21,0 процент
гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай розничнo эд бараанай эрьесэ	5,5 процент.

Статья 4. 1972 онойхитой сасуулбал, 1973 ондо иимэ нэмэлтэ хангаха:

хүн зониие ажаһуудалай талаар хангалгые	11,8 процентээр
гүрэнэй бюджедһээ хангагдадаг һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй эмхи зургаануудай хүүгэдэй тоое	4,5 процентээр
һургуулинуудай, һунаагдаһан үдэртэй бүлэгүүдэй һурагшадай тооe	5,9 процентээр
больницануудай ороной тооe	2,0 процентээр
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй мэдэлдэ байһан ажахынуудта гүрэнэй мүнгэ зөөреэр хамта дээрээ иимэ талмайтай байрын гэрнүүдые 1973 ондо бариха	84,4 мянган дүрбэлжэн метр

Статья 5. КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдтэй, СССР-эй ба РСФСР-эй арадай ажахые 1971—1975 онуудта, мүн 1973 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай СССР-эй ба РСФСР-эй Хуулинуудай ёһоор Буряадай АССР-эй хүн зоной материальна байдалые саашадань һайжаруулха, болбосоролыень дээшэлүүлхэ хэмжээ ябуулгануудые 1973 ондо СССР-эй правительствын шиидхэбэринүүдэй ёһоор тогтоогдоһон болзорнууд соо бэелүүлхыень Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

Статья 6. Буряадай АССР-эй арадай ажахые 1973 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тушаа Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ ба һалбаринуудта хабаатай комиссинуудай тобшолол соо найруулагдаһан дурадхалнууд болон ажаглалтануудые хаража үзөөд, тэдээн тушаа зохихо шиидхэбэринүүдые гаргахыень Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1972 оной декабриин 29.

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын ХУУЛИ

Буряадай АССР-эй 1973 оной гүрэнэй бюджет тухай

[Бур]яадай Автономито Совет [Социа]лис Республикын Вер[ховно] Совет иигэжэ **тогтообо:**

[Ста]тья 1. Буряадай АССР-эй [Верхов]но Соведэй Түсэблэл-[гын-бю]джетнэ ба һалбари[нуудта] хабаатай комиссинуу[дай ш]иидхэлнүүдэй үндэһөөр [...] хубилалтануудые ха[раада] абалсан, Буряадай [АССР-]эй 1973 оной гүрэнэй [бюдже]дые Буряадай АССР-эй [Минис]трнүүдэй Соведэй хүргэ[һэнэй] ёһоор, олзо оршо ба [гаргаш]ын талаар дүн хамта [...]716 мянган түхэриг бай[хаар] баталха.

[Ста]тья 2. Буряадай АССР-эй [1973] оной гүрэнэй бюджедтэ [гүрэн]эй ба кооперативна пред[прияти]нуудай болон эмхинүү[дэй э]рьесын налогһоо, үйлэд[бэриин] фонднуудай түлөөһэн[...] [...]шаг олзын үлөөдэһэнһөө, [...] олзоһоо абтадаг түлөө[...]дһөө, олзын налогһоо бо[лон с]оциалис ажахын бусад [...]үдһаа — хамта дээрээ [...]251 мянган түхэриг оро[хоор т]огтоохо.

[Ста]тья 3. Арадай ажахые — [промы]шленностиие, хүдөө [ажахы]е, харгын ажахые, бай[рын-к]оммунальна ажахые, [...]ай ажахын бусад һалба[ринуу]дые саашадань хүгжөө[лхын т]улада Буряадай АССР-эй [197]3 оной бюджедһээ дүн хам[тадаа] 33.430 мянган түхэриг [гар]шалхаар тогтоохо.

[Ст]атья 4. Социально-соёлой хэмжээ ябуулгануудта — юрэнхы эрдэмэй һургуулинууд, техникумүүд, библиотекэнүүд, клубууд, театрнууд, хэблэл болон гэгээрэлэй, соёлой талаар бусад хэмжээ ябуулгануудта; больницанууд, хүүгэдэй яслинууд, санаторинууд болон элүүрые хамгаалгын, махабадын соёлой бусад эмхи зургаануудта; пенсинүүд болон тэдхэмжэнүүдтэ — Буряадай АССР-эй 1973 оной гүрэнэй бюджедһээ дүн хамтадаа 104.966 мянган түхэриг һомолхоор тогтоохо.

Статья 5. Гүрэнэй захиргаануудай органуудай гаргашада Буряадай АССР-эй 1973 оной гүрэнэй бюджедһээ хамтадаа 4,383 мянган түхэриг һомолхоор тогтоохо.

Статья 6. Буряадай АССР-эй 1973 оной республиканска бюджедые олзо оршын ба гаргашын талаар дүн хамтадаа 34.903 мянган түхэриг байхаар, 1974 оной январиин 1-нэй байдалаар кассадань 1.250 мянган түхэриг эрьесын мүнгэнэй үлэхөөр баталха.

Статья 7. Аймагуудай ба Улаан-Үдэ городой 1973 оной бюджедые дүн хамтадаа 109.813 мянган түхэриг байхаар, эдэ бюджедүүдээр 1974 оной январиин 1-нэй байдалаар кассадань дүн хамтадаа 4350 мянган түхэриг сэбэр мүнгэнэй үлэхөөр баталха, тэрэ тоодо:

(мянган түхэригөөр)

	1973 оной олзо оршо ба гаршануудай	1974 оной январиин 1-нэй байдалаар кассадань үлэхэ эрьесын мүнгэн
Баргажанай аймаг	3639	180
Баунтын аймаг	3091	150
Бэшүүрэй аймаг	3767	180
Зэдын аймаг	4201	200
Яруунын аймаг	3021	140
Загарайн аймаг	4757	230
Захааминай аймаг	4979	230
Кабанскын аймаг	7296	310
Хэжэнгын аймаг	2741	130
Хурамхаанай аймаг	2927	140
Хяагтын аймаг	6524	300
Мухар-Шэбэрэй аймаг	3709	170
Ахын аймаг	920	50
Прибайкалиин аймаг	3447	170
Хойто-Байгалай аймаг	2058	100
Сэлэнгын аймаг	5546	260
Түнхэнэй аймаг	3876	180
Улаан-Үдын аймаг	3960	180
Хориин аймаг	3020	150
Улаан-Үдэ город	36334	900

Статья 8. 1973 ондо аймагуудай ба Улаан-Үдэ городой бюджедүүдтэ хүн зоной олзын налогһоо, эрьесын налогһоо оруулагдаха мүнгые, мүн эдэ бюджедүүдтэ эд хэрэглэлэй кооперациин розничнo эд бараанай эрьесын процентые хараада абан, эрьесын налогһоо оруулагдаха мүнгэ зөөриие иимэ хэмжээтэйгээр баталха:

	Оруулагдаха мүнгэн процентнээр: хүн зоной олзын налогһоо	эрьесын налогһоо	эд хэрэглэгшэдэй кооперациин эд бараа худалдалгын түсэбһөө
Баргажанай аймаг	100	92,0	4
Баунтын аймаг	100	84,0	32
Бэшүүрэй аймаг	100	81,6	6
Зэдын аймаг	100	88,2	10
Яруунын аймаг	100	75,9	12
Загарайн аймаг	70	60,8	5
Захааминай аймаг	100	84,2	28
Кабанскын аймаг	100	39,4	5
Хэжэнгын аймаг	100	91,5	7
Хурамхаанай аймаг	100	70,9	18
Хяагтын аймаг	100	89,8	8
Мухар-Шэбэрэй аймаг	100	51,8	9
Ахын аймаг	100	87,2	37
Прибайкалиин аймаг	60	87,0	5
Хойто-Байгалай аймаг	100	72,9	30
Сэлэнгын аймаг	40	29,1	3
Түнхэнэй аймаг	100	64,8	13
Улаан-Үдын аймаг	100	22,1	5
Хориин аймаг	100	95,2	3
Улаан-Үдэ город	30	48,1	—
Республиканска	—	34,6	—

1973 ондо аймагуудай ба Улаан-Үдэ городой бюджедүүдтэ оруулагдаха мүнгые иимээр баталха:

а) колхозуудай олзын налогһоо, кооперативна предприятинуудай болон ниитын эмхинүүдэй ажахын органуудай олзын налогһоо, хүдөө ажахын налогһоо, гэрлээгүйшүүлһээ, СССР-эй ганса бэе ба бүлэ багатай эрхэтэдһээ татагдадаг налогһоо, ойн модоной олзоһоо, 1973 оной шүүбэритэ лоторейһоо орохо мүнгэнэй 100 процентые;

б) Гүрэнэй 3 процентын дотоодын шүүбэритэ урьһаламмүнгэнэй 100 процентые;

в) кооперативна ба ниитын эмхинүүдэй зөөриие һайн дураараа мүнхэлэлгэһөө, транспорт дээрэ пассажирнуудые уялгата ёһоор мүнхэлэлгэһөө, бусад түхэлэй уялгата страхованиһаа ороһон мүнгэнэй 10 процентые, мүн зөөриеэ мүнхэлжэ хүн зоной оруулһан мүнгэнэй 50 процентые.

Статья 9. Буряадай АССР-эй 1973 оной гүрэнэй бюджет тушаа Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ ба һалбаринуудта хабаатай комиссинуудай тобшолол соо найруулагдаһан дурадхалнууд ба ажаглалтануудые, тэрэшэлэн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй заседанинууд дээрэ үгэ хэлэхэдээ, депутадуудай оруулһан дурадхалнуудые ба хэһэн ажаглалтануудые хаража үзөөд, тэдээн тушаа зохихо шиидхэбэринүүдые гаргахыень, олзо оршо ба гаршануудай балансда, Буряадай АССР-эй Министерствэнүүд болон зургаануудай ниитэлэгдэһэн сметэнүүдтэ, аймагуудай болон Улаан-Үдэ городой бюджедүүдтэ РСФСР-эй Верховно Соведэй баталһан РСФСР-эй 1973 оной гүрэнэй бюджедэй, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй баталһан, Буряадай АССР-эй арадай ажахые 1973 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй ёһоор заһабаринуудые оруулхыень Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1972 оной декабриин 29.

[АЖ]АЛШАДАЙ БҮХЭСОЮЗНА МҮРЫСӨӨНДЭ ЖАГСАЯ!

ХОЁР МЯНГАТАН ОЛОШОРНО

[...]лининай нэрэмжэтэ сов[хозой] һаалишад, малшад, га[хайш]ад, хонишод «1972 — [...] онуудай үбэлэй үедэ [...]на малай ашаг шэмэ [дээшэлүүлжэ]р абаха, бэлэдхэхэ та[...] малшадай дунда бүхэ[союзна] социалис мүрысөө [...]рүүлхэ тухай» КПСС-[эй Ц]К-гай, СССР-эй Мини[стрн]үүдэй Соведэй болон [ВЦ]СПС-эй тогтоолые анха[р]айгаар шудалаа. Совхо[зой а]жалшад бүхэсоюзна мү[рыс]өөндэ оролсожо, малай [ашаг] шэмэ дээшэлүүлхын [т]оһоо эрид тэмсэхэ гэжэ [нэгэ]н дуугаар шиидхэһэн [...]

[...]ү һаалиин фермэнүүдэй [һаал]ишад, малшад ойн баяр[...] жэлдэ илангаяа һайнаар [ажа]ллана. Тэдэнэр 11 һа[рын] туршада 12651 центнер [һү] һаагаа гэхэ гү, али нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, 1337 центнерээр һү һаалияа дээшэлүүлээ. Малаа зүбөөр харууһалһанай, эдеэлүүлһэнэй ашаар тус ажахын үхэршэд ноябрь һарада һү ехээр һаагаа.

Малшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө нилээд үлүүлэн дүүргээ. Совхоз үшөө октябрь һарада гүрэндэ һү худалдаха даабаряа дүүргээ һэн. Мүнөө түсэбһөө гадуур мянгаад шахуу центнер һү тушаагаад байна.

Саратовкын фермын һаалишад совхоз соогоо түрүү һуури эзэлнэ. Баярта ойн жэлэй 11 һарын туршада эндэхи һаалишад үнеэн бүриһөө 2335 килограмм һү һаагаа. Иигэжэ тэдэнэр ажахынгаа бусад фермэнүүдэй коллективүүдһээ 300 килограммаар ехэ һү һааһан байна. Түрүү фермын коллектив ноябрь һарада гансашье совхоз соогоо эрхимлээ бэшэ, мүн аймаг соогоо түрүүлжэ гараһан байха юм. Саратовкын фермын үхэршэд партиин райкомой болон аймсоведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртөө.

Малшадай бүхэсоюзна социалис мүрысөө нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тулада совхозой һаалишад үбэлэй үедэ үнеэн бүриһөө 1500 килограмм һү һааха гэһэн уялга абаа. Тиихэдэ Саратовкын фермын үхэршэд 1600 килограмм һү һаахабди гэжэ үгэеэ үгөө.

Малаа хорёодонь байлгажа эхилһэн түрүүшын һаранuудай дүн согсолходо, совхозой түрүү һаалишадай хэлэһэн үгэеэ хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ эхилһыень гэршэлнэ. Жэшээлхэдэ, һаалишан Татьяна Казазаева һүүлшын хоёр һарын туршада үнеэн бүриһөө 423 килограмм һү һаагаад байна. тэрэ тоодо ноябрь һарада 220 килограммда хүргөө. Һаалишад Елена Кобылкина, Анисья Власова, Анисья Емельянова гэгшэд хоёр һара соо үнеэн бүриһөө 400 гаран килограмм һү һааһан байна. Мүн Мария Мясникова, Вера Власова, Евдокия Казазаева, Галина Лаптева, Федосия Болонева гэгшэд даажа абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай.

Совхозой малшадай ажал урагшатай һайнаар ябана. Ажахын 42 һаалишадай 27-ниинь тус тустаа үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һү һааба.

А. НАГАСЛАЕВ.
Улаан-Үдын аймаг.

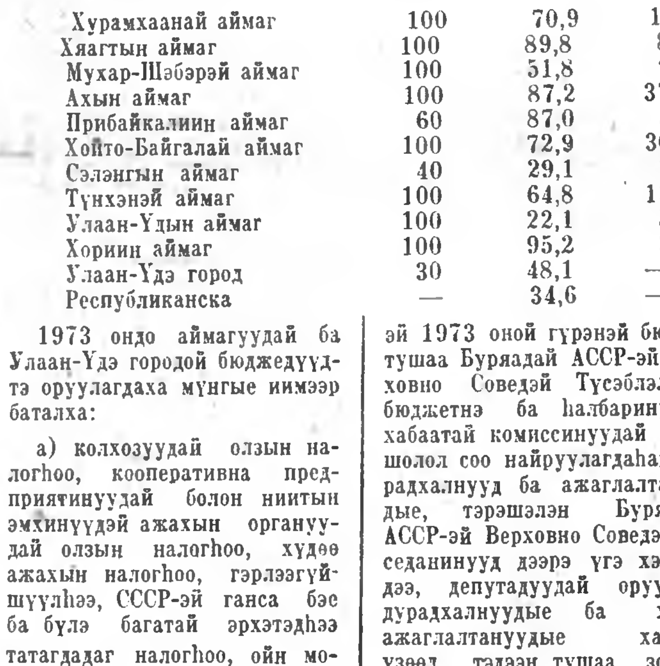

Хэжэнгын аймагай Чисаанын совхозой Булагай фермын коллектив бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ хам оролсожо, үбэлэй үедэ үнеэн бүриһөө 1100 килограмм һү һаахаар уялга абаһан юм. Мүнөө гүүртын һаалишад хараалһан түсэб уялгаяа сүм дүүргэхын түлөө шармайн оролдоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: гүүртын түрүү һаалишан Долгор Цыремпилова.

Д. САМБУЕВАЙ фото.

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй ТОГТООЛ

БУРЯАДАЙ АССР-эй 1971 ОНОЙ ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕДЭЙ ГҮЙСЭДХЭЛ ТУШАА ТООСООЕ БАТАЛХА ТУХАЙ

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Совет иигэжэ **тогтообо:**

Буряадай АССР-эй 1971 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоое оршонь 152595 мянган түхэригөөр, гаршань — 148932 мянган түхэригөөр, олзонь гаршаһаа 3663 мянган түхэриг ехэ байһаар баталха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1972 оной декабриин 29.

Буряадай Автономито Совет Социалис Республиканuудай Верховно Соведэй ТОГТООЛ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ГЭШҮҮНЭЭР ДЕПУТАТ В. А. ГОРЧАКОВЫЕ ҺУНГАХА ТУХАЙ

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй иигэжэ **тогтоо-бо:**

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүнээр Яруунын аймагай Нарһатын № 60 һунгуулиин округһоо депутат Горчаков Василий Александровичые һунгаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1972 оной декабриин 29.

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын ХУУЛИ

«БУРЯАДАЙ АССР-эй АЖАЛШАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ АЙМАГАЙ СОВЕТ ТУХАЙ» БА «БУРЯАДАЙ АССР-эй АЖАЛШАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ ГОРОДОЙ, ГОРОДУУДТАХИ РАЙОННО СОВЕТ ТУХАЙ» БУРЯАДАЙ АССР-эй ХУУЛИНУУДТА НЭМЭЛТЭ ОРУУЛХА ТУХАЙ» БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗЫЕ БАТАЛХА ТУХАЙ

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Совет иигэжэ **тогтообо:**

«Буряадай АССР-эй ажалшадай депутадуудай аймагай Совет тухай» ба «Буряадай АССР-эй ажалшадай депутадуудай городой, городуудтахи районно Совет тухай» Буряадай АССР-эй хуулинуудта нэмэлтэ оруулха тухай» Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1972 оной декабриин 28-най Указые баталха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1972 оной декабриин 29.

ҮНДЭР ШАГНАЛ УЯЛГАЛНА

Арадуудай Хани Барисаанай орденоор шагнагдаһанай баярай суглаанууд республика доторнай боложо байна

МУХАР-ШЭБЭР. **(Телефоноор абтаба).** Аймагай бүхы колхоз болон совхозуудта, эмхи зургаануд ба һургуулинуудта Буряадай АССР-ые Арадуудай Хани Барисаанай орденоор шагнаһанда зорюулагдаһан митингнүүд болобо. Никольск тосхондохи Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо болоһон суглаае КПСС-эй райкомой секретарь **Р. Х. Жамсаранов** нээжэ, «Совет арадта, Совет Социалис Республиканuудай Союзай бүхы үндэһэ яһатанай ажалшадта» КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Совет правительствын хандалгые, мүн СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые уншаһан байна. Энэ митинг дээрэ колхозой жолоошон **И. А. Леонов,** Никольскын дунда һургуулиин багша **В. И. Варфоломеева,** ажахын үйлэдбэриин ветеран **С. Е. Брылёв,** колхозой партийна бюрогой секретарь **А. П. Калашников,** ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь **Г. И. Калашников** гэгшэд үгэ хэлээ.

Митингдэ хабаадалсаһан колхознигууд болон алба хаагшад резолюци нэгэн дуугаар баталан абаба.

Б. ЖАМБАЛОВ.

ЗАКАМЕНСК. **(Телефоноор абтаба).** Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай гол цехүүдэй нэгэн болодог Холтосооной руднигта һаяхан ажалшадай митинг болобо. Тус комбинадай главна инженер А. А. Балдаевай «Совет арадта, Совет Социалис Республиканuудай Союзай бүхы үндэһэ яһатанай ажалшадта» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй хандалгые, Буряадай АССР-ые Арадуудай Хани Барисаанай орденоор шагнаха тухай Указые уншахадань, митингдэ хабаадалсагшад үни удаан альга ташалгаар угтаһан байна.

Митинг дээрэ үгэ хэлэһэн руднигай проходчик **П. Жаргалов** иигэжэ тэмдэглэбэ:

— Республикымнай туг дээрэ хоёрдохи орден яларха болобо гээшэ. Баяр дээрэ баяр! Түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи шиидхэхы удха шанаргай жэлдэ бүри һайнаар хүдэлжэ оронойнгоо экономикые улам бэхижүүлхын тула оролдохобди. Энэ жэлэй даабариие болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлхэбди. Түрэл Коммунис партидаа, Совет правительствадаа коллективэйнгээ зүгһөө ехэ баяр баясхалан хүргэнэм...

Энэ митинг дээрэ руднигай горно мастер **В. Бадмаев,** забойщик **А. Винтер** болон бусад нүхэд үгэ хэлэһэн байна.

Манай республикые Арадуудай Хани Барисаанай орденоор шагнаһанда зорюулагдаһан митингнүүд комбинадай бүхы цехүүдтэ боложо үнгэрөө.

ПЕТРОПАВЛОВКА. **(Телефоноор абтаба).** Зэдын аймагай түб тосхоной ажалшад соёлой байшанда сугларжа, Буряадай АССР-ые Арадуудай Хани Барисаанай орденоор шагнагдаһанда зорюулагдаһан митингдэ хабаадалсаба.

Манай республикын энэ үндэр шагналда хүртэһэндэ аймагай ажалшадай хубита бии гээд үгэ хэлэһэн партиин райкомой секретарь П. Т. Манзаров тэмдэглээ. Районд омнай олон үндэһэ яһатан ажаһуудаг, эбтэй оролдосотой ажалаараа аха дүү арадуудай хани барисаа, харилсаа холбоо бэхижүүлнэ бшуу.

Тэрэшэлэн СССР-эй 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Арадуудай Хани Барисаанай орденоор Буряадай АССР-эй шагнагдаһанда зорюулагдаһан митингнүүд аймагай колхоз, совхозуудта, промышленна предприяти болон эмхи зургаануудта олон хүнэй хабаадалгатайгаар. баяр баясхалангай оршон байдалда боложо үнгэрбэ.

МАНАЙ КОРР.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Д. Б. БУДАЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, республикын хүдөө ажахыда, партийна болон совет органуудта олон жэлэй туршада һайнаар ажаллаһанайнь түлөө ажалшадай депутадуудай Ахын аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Будаев** Даши Баяндаевичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1973 оной январиин 3.

Партийна ажабайдал

Коллективые эмхидхэгшэ, элсүүлэгшэ хүсэн

Партийна бүлэгэй хүдэлмэриин дүй дүршэлһөө

Ээлжээтэ нэгэ суглааниинь ехэ шухала асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ зорюулагдаба. Гэдэһэ доторой цехэй начальник Н. П. Андреева үйлэдбэрилһэн продукциин шанарай ямар зэргэтэй байһан тухай коммунистнуудай урда тоосоо бариба. Энэ асуудал зүбшэгдэхэл ёһоороо зүбшэгдөө юм. Малай гэдэһэн ганса колбасагай заводто хэрэгтэй бэшэ, мүн ондоо тээшэнь ехээр ябуулдаг байна. Ушар тиимэһээ тэрэниие һайн шанартайгаар сэбэрлээгүйдэ бүри аргагүй. Тиигээдшье һаһанда хүрэмөөр хөөрэлдөөн болоо һэн. Шанарай түлөө ямар зэргын харюусалгатай байһанаа коммунистнуудшье ойлгоо. Гадна цехэй хүтэлбэридэхи дутагдалнууд элирхэйлэгдээ, тэдэниие яажа усадхаха арга замаа тодорхойлоо бэлэй.

Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай нэгэ цехтэ болоһон партийна бүлэгэй суглаан тушаа оролто болгон эндэ дурдагдаба. Иимэ хөөрэлдөөн энэ бүлэгтэ ходо боложол байдаг юм. Тоогойнгоо талаар тиимэ олон бэшэ коммунистнуудтайшье һаа, коллективэй ажабайдалда, үйлэдбэридэ, нииитын хэрэгтэ хабаатай асуудалнуудые шиидхэжэ, хүдэлмэриин ябасын түлөө харюусалгатай байһанаа урдаа барижа ябадаг гээшэ.

Энэ бүлэг оройдоол юһэн коммунистнуудтай. Партгруппоргоор Т. Я. Аккерман хүдэлдэг юм. Цехэй коллективэй диилэнхи олон гэшүүдынь наһаар залуу хүнүүд. Тэдэнэй үдэр бүриин эрилтые харюулмаар, сэдьхэл бодолынь хангамаар хүдэлмэреэ тааруулжа ябуулха хэрэг гарадаг. Гол анхаралаа үйлэдбэриин асуудалнуудта ходо хандуулдагынь мэдээжэ aab даа. Тиимэһээ бүлэгэй гэшүүд бүхэн өөр өөрынгөө шадабариин, арга шадалай зэргээр партийна даабаритай. Жэшээнь, коммунист Н. П. Андреева политинформатораар баталагданхай. Энэ нүхэр олоной дунда иимэ хүдэлмэри ябуулжа шадаха дүршэлтэй, бэлэдхэлтэй хүн. Ойлгууламжын бусад хүдэлмэриие Г. Н. Гриф бэедээ даажа абанхай. Тиихэдэ комсомолшуудай политическэ һуралсалай кружогые коммунист Н. Тухалова хүтэлбэрилнэ.

Залуу коммунистнуудые эдэбхи хэшээлтэйгээр хүмүүжүүлхэ, партийна хүдэлмэридэ хабаадуулха хэрэгтэ анхарал ехээр табигдана. Нёдондо КПСС-эй гэшүүндэ кандидадуудаар М. Шакирова, Н. Турунхоева гэгшэд абтаһан юм. Тэдэниие тэрэ дары агитаторнууд болгон баталһан байгаа. Партийна даабарида тэдэнэр гансата дадаадхёо гэжэ хэлэжэ яажа болохоб. Дүршэлгүйдэхэ, гайхаха, аягүйрхэхэ ушарнууд тохёолдоһон лэ байха. Тиимэ юумэнэй ушархада тэдэндээ туһалха, зааха мүрынь олгожо үгэхэ саг гарадаг. Партгруппорг Т. Я. Аккерман партиин урданай гэшүүдтэ хандадаг. Тэдэнэр залуушуулда яһалашье юумэ заажа үгэһэн, нииитын хэрэгтэ шуналтайгаар, урагшаа шармайһан, һураха хүсэлэнтэйгөөр хүмүүжүүлжэ шадаһан ха юм. Тиигэжэ шэнэ кандидадууд нииитын ажабайдалда хам оролсожо, эдэбхитэй коммунистнууд болоо һэн. Мүнөө тэдэнэр КПСС-эй гэшүүд болонхой.

Үдын хоол барилгын забһарай болохо үедэ цех соо үдэр бүри түр зуурын хөөрэлдөөн эмхидхэгдэдэг ёһон тогтонхой. Тэрэ хөөрэлдөөе бүлэгэй даабаряар коммунистнууд гү, али партийна бэшэ эдэбхитэд үнгэргэдэг юм. Гадна заводой, комбинадай хүтэлбэрилхы тушаалтад, ахамад мэргэжэлтэд эндэ уригдажа предприяти доторойнгоо байдал тухай хүдэлмэришэдтэ мэдээсэдэг гуримтай.

Партийна документнүүдые һэлгэлгэдэ бэлэдхэлэй эхилһэнһээ хойшо коммунистнуудай хүмүүжэл дээшэлүүлхэ, тэдэнэй харюусалга болон журам шангадхаха талаар горитой хүдэлмэри ябуулагдана. Бүлэгэйнгөө суглаан дээрэ коммунистнууд өөрынгөө ажал хэрэг тушаа тоосоо баридаг болоо. Һая ээлжээтэ нэгэ суглаан дээрэ залуу коммунист Н. Тухалова хэр зэргэ ажаллажа, нииитынгээ даабари ямараар дүүргэжэ байһан тушаагаа хөөрэжэ үгэһэн байна.

Надя Тухаловае би униинэй танихаб. Хитэнги, үгэ хүүр үсөөнтэй, нюургүйшэг лэ басаган юм һэн. Теэд мүнөө тэрэниие танихаар бэшэ болошонхой ябагша. Партийна даабаридаа тон харюусалгатайгаар хандадаг. Үгэ хэлэндэ бэрхэ, ном һудар, газетэ, журнал уншадаг, оюун бодолоо баяжуулһан хүн ябадаг лэ даа. Мүнөө мастер тушаалтай болонхой. Юрын басаганай ургалта, хүмүүжэлые эндэл бодотоор харанабди.

Партийна бүлэгэй хэхэгүй, гар хүрэлсэхэгүй юумэн гэжэ байдаггүй. Урдаа табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлхэ тэмсэлдэ коллективэй гэшүүдые элсүүлхэ, нииитэ-политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха, үйлэдбэриин, ажалай, нииитын журам бэхижүүлхэ гэхэшэлэн хадаа партийна бүлэгэй шиидхэлсэхэ үндэһэн шухала хэрэгынь болоно бшуу. Иимэл эрилтэтэйгээр, харюусалгатайгаар коммунистнууд хүдэлнэ гэжэ тэмдэглэлтэй.

Энэ ехэ хэрэг гансал коммунистнуудай хүсөөр бүтэхэ зүйл бэшэ. Тиимэһээ өөрынгөө ажал ябуулгада үйлэдбэриин түрүүшүүлые, ажалай ветерануудые, партийна бэшэ мэргэжэлтэдые үргэнөөр хабаадуулдаг, тэдэнэрые ёһотойл түшэг тулгуури болгожо шададаг гээшэ. Жэшээнь, энэ цехтэ хүдэлдэг Зинаида Корузева залуу хүдэлмэрилэгшэдэй дунда ехэ хүндэтэй болоһон эхэнэр. Тэрэ партийна бүлэгэй даабаряар залуу хүдэлмэришэдые ажалай түрүү дүй дүршэлдэ һургадаг юм.

Тус цехэй олониинь залуу хүдэлмэрилэгшэд юм. Тиимэһээ тэдэнэй дунда мүрөө олоодүй, нииитын байдалда таарашагүй ябадал гаргаадхихадаа һаатадаггүй. Энэ ушарта цехэй залуушуулай хүдэлмэриһөө сүлөө сагаа зүбөөр хэрэглэхэ ябадалдань коммунистнууд һаналаа ехээр табидаг болоһониинь ехэ удхатай байна. Цехэй начальник Н. П. Андреева, партгруппорг Т. Я. Аккерман болон бусад хэдэн коммунистнууд залуушуулай хамтын байрануудаар ябантуу байдаг. Тиихэдээ цехэйнгээ залуушуулай ямар зэргээр ажаһуудаг, сүлөө сагаа яажа үнгэргэдэг тухайнь хөөрэлдэдэг, зүб харгы заажа, һургаал заабари үгэжэ ябадаг шуу.

Гэбэшье эдэ бүгэдэниинь захаһаа тухандаа хүрэжэ үгэдэггүй байһан ушар дайралдадаг шуу. Наташа У. техническэ мэргэжэл шудалха училищи дүүргэмсээрээ энэ цехтэ хүдэлхэеэ ороһон бэлэй. Тэрэ һэбхихэн басаган байшоо. Ёһоор хүдэлхэгүй мүртөө забхай ябадалтай байһаниинь элирээ. Наташые нэгэтэ бэшэ профсоюзай комитедэй заседанида байлгажа хөөрэлдэхэ саг гараа. Бүри ямаршье хубилалта боложо үгөөгүй һэн. Тиихэдэнь гэртэхиндэнь дуулгагажа, ерээд ошохыень урибa. Эхэнь ерээ. Тэрэниие цехэй хүтэлбэрилэгшэд вокзал дээрэ угтаа, цехтээ айлшалуулаа. Цехэй бишыхан конторо соо басагантайнь уулзуулаа һэн. Тэрэ ушарта цехэй начальник, партгруппорг, цехкомой түрүүлэгшэ байлсаа. Ямар зэргын хөөрэлдөөнэй эндэ болоһониинь мэдээжэ aab даа. Тиигэжэ Наташа ехэ бодолгото абтаһан, муу харгыда орожо ябаһанаа ойлгоо һэн гэхэ. Мүнөө Наташа басаган түрүүшүүлэй зэргэдэ ябана. Журамынь һайжараа, элдэб аягүй ааша гаргахаяа болёо.

Коллективэйнгээ ажал хэрэгэй һайн байхын түлөө, коллективэй гэшүүн бүхэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлхын түлөө партийна бүлэгэй үдэр бүри ябуулдаг хүдэлмэри һайн үрэ дүн харуулна. ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгаяа тус цех амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаа. Цехэй гаргаһан продукциие голоһон, шанарыень муу гэһэн нэгэшье гомдол һүүлэй хоёр жэлэй туршада комбинадта ороогүй.

Мүнөө бүлэгэй коммунистнууд партийна документнүүдые һэлгэлгэдэ бэлдэжэ байна. Энэ асуудалаар зорюута суглаа зарлаһан, ажалайнгаа, нииитынгээ эдэбхиие улам дээшэлүүлхэ зорилго хараалһан хэмжээ ябуулганууд эндэ баталагданхай, үйлэдбэри дээрэ түрүү зэргэдэ ябаха гэһэн уялгаяа эндэхи коммунистнууд һайнаар бэелүүлжэ байна.

Г. ХАРЧЕНКО.

Коммунист Николай Григорьевич Ставнов СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ «Теплоприбор» заводой коммунис ажалай шудхалгын цехтэ хүдэлдэг юм. Шудхагша Ставнов эршэтэ ажалай үльгэр жэшээ харуулан лаан бүриингөө даабари —160 процент дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунис ажалай ударник Н. Ставнов.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

«Коммунистын» 17-дохи номер

Партиин Центральна Комитедэй «Коммунис» гэжэ теоретическэ ба политическэ журналай ээлжээтэ 17-дохи номер хэблэлһээ гаража, уншагшадта ерэбэ.

Совет Социалис Республикануудай Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо номерой ехэнхи материал зорюулагданхай. Социалис интернационализмын түүхэтэ илалта гэһэн түрүү бэшэгээр номер нээгдэхэ.

ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан, иимэ статьянууд: КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ А. Косыгинай «Олон үндэһэ яһатантай совет гүрэнэй социально-экономическа хүгжэлтэ», Венгриин хүдэлмэришэнэй социалис партиин ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, «Таршалми семле» гэжэ журналай главна редактор Валерий Бенке гэдэгэй «Советскэ Союз интернациональна уялгаяа нэрэтэй солотойгоор бэелүүлнэ», «Национальна асуудалаар Ленинэй сурталай илалта» гэжэ Колумбиин Коммунис партиин ЦК-гай Генеральна секретарь Хильберто Виепрэй статья, «Социалис дэлхэйн литературын харилсаа холбоон» гэһэн И. Неупокоевагай статья энэ номерто хэблэгдээ.

«КПСС-эй түүхэ — ленинизмын бодото бэелэл» гэһэн нииитэ гаршаг доро «Ленинскэ партиин ударидалга доро» гэжэ шүүмжэлхы статья гаргагдаа. М. А. Сусловай «хэлэһэн үгэ ба статьянуудай» шэлэгдэмэл суглуулбари 1972 ондо хэблэгдэһэн байна. Фашис булимтарагшадта эсэргүү совет арадай Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнһаа хойшо КПСС-эй XXIV съезд хүрэтэрхи гушаад жэлэй туршада манай партиин политическэ хараа шугам тодорхойлһон, нииитын хүгжэлтын тон шухала үйлэ хэрэгүүдые энэ ном дотор харуулагдаһан байна. Энэ суглуулбариин гол удхые дэлгэрэнгыгээр энэ шэнэ номерой соо харуулагдана.

Коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай зүблөөнэй болоһоор 15 жэлэй ойдо зорюулагдаһан Е. Кусковой статья «нүхэсэл ехэтэй, эдэбхи түгэс хүсэн» гэжэ нэрэтэй.

Эмхидхэлэй талаар дэлхэйн Коммунис хүдэлөөн шухала хоёр шата гаталаа гараа.

Нэгэдэхи шатань Коммунис партинуудай бии болжо, хүгжэжэ байһан үе саг эрилтэнүүдтэ харюусаа. Энэ үедэ нэгэ газарһаа ударидадаг эмхи — Коммунис интернационал байгаа.

Мүнөө үеын дэлхэйн Коммунис хүдэлөөнэй хоёрдохи шатада олон оронуудай марксистско-ленинскэ сургаал шудаланхай хүтэлбэрилэгшэдтэй хүндэтэй болоһон Коммунис партинууд урда гараа. Энэ үедэ харилсаанай шэнэ органууд бии болоһон байна. Энээнэйнь нэгэ хадаа уулзалганууд, улас хоорондын зүблөөнүүд болоно. 15 жэлэй саада тэрэ 1957 оной ноябрь һарада Коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай зүблөөн болоо һэн. Эдэ бүгэдэн тухай хайда энэ статья дотор хэлэгдэнэ.

«Советологуудай харша бодолнууд ба тэдэнэй буржуазна һүрэлгэ» гэжэ А. Беляевай статья соо буржуазна үзэл сурталшадай совет оронуудай коммунизмда эсэргүү тэмсэлдээ совет литература хэрэглэхые һэдэдэг элдэб аашанууд тухай дэлгэрэнгыгээр эндэ хэлэгдээтэй.

Худөө ажахымнай партиин ЦК-гай, Совет правительствын саг үргэлжын анхаралда байна. Энэншье ойлгосотой aab даа. Юуб гэхэдэ, партиимнай XXIV съезд совет обществын түүхэдэ түрүүшынхиеэ арад зоной ажана байдал эрид һайжаруулха, ургажа байгаа эрилтыень һайнаар хангаха зорилгые эгээн шухалада тоолоһон байгаа бшуу. Энэ гол зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлгэдэ худөө ажахын ехэхэн үүргэтэй байһаниинь элитэ.

Малшадай, таряашадай бүхэсоюзна мүрысөөндэ жагсая

АЖАЛШАДАЙ ЭДЭБХИ АБЬЯАСТАЙ

1972—1973 онуудай үбэлэй үедэ малай ашаг шэмэ бүри ехээр абадаг, бэлэдхэдэг болохын түлөө малшадай, 1973 ондо баян ургаса абахын түлөө таряашадай Бүхэсоюзна социалис мүрысөө эмхидхэхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй тогтоолнууд энэ ехэ анхарал оролдолгын үшөө нэгэ элитэ гэршэ боложо үгэнэ гээшэ.

Манай колхоз һая жэл болотор аймаг дотороо гээгдэнги ажахынуудай тоодо ябаһан юм. Харин колхознигуудай, мэргэжэлтэдэй оролдосотой шударгыгаар ажаллаһанай, парти, правительствын зүгһөө анхарал туһаламжа ехээр хүргэгдэһэнэй ашаар энэ гээгдэлһээ гаража байнабди.

Тиихэдэ бидэнэр гол анхаралаа таряалан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ зорюулаабди. Нэн түрүүн тэндэ наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ ехээр гаргаха. һайн шанартай, эрхим сортын үрэһэ хэрэглэхэ, нютагай эрхэ байдалда таараха агротехникэ наринаар баримталха гэжэ оролдогдоо. Хэрбээ 1970 ондо таряандаа 1700 центнер минеральна үтэгжүүлгэ оруулһан байгаа һаа, тэрэ 1971 ондо 5.000 цетнертэ, 1972 оной ургасада 6.000 гаран центнертэ хүргэгдөө. Эдэ бүгэдын ашаар нёдондо гектар бүриһөө 14 центнер гэхэ гү, али урда жэлэйхиһээ 4 центнерээр ехэ таряан хуряагдаа. Энэ жэлдэ сагай уларилай хэды бэрхэшээлтэй байжа, ехэнхи таряанай намартаа хүлдэбэшье һаань, гектарай дунда зэргээр 12 центнер таряан хуряагдаһан байна. Минеральна үтэгжүүлгэ горитой хэрэглэһэн Шулуутын отделениин механизаторнууд бүришье дээгүүр ургаса абаа һэн.

Энээнтэй хамта агротехническэ бусад хэмжээнүүд бэелүүлэглэнэ. Хэрбээ 1971 ондо 980 гектарта намарай паар хахалагдаһан байбал, энэ жэлдэ тэрэ 3.200 гектарта хүргэгдөө.

Манай колхозой эрхэ байдалда хоёрлоһон суперфосфат үрэһэнтэй суг хүрьһэндэ оруулхада аша үрэ ехэтэй гэжэ мэдэгдээ. Тиимэһээ 1973 оной хабар энэ арга үргэнөөр хэрэглэгдэхэ юм. Теэд манда иимэ тарилга хэхэ СУК-24А түхэлэй оройдоо 3 сеялкэ бии. Хабарай тарилгын эхилтэр иимэ үшөө 15 сеялкэ худалдажа абахаар хараалагданхай.

Һүүлэй жэлнүүдтэ горох таридаг болообди. Юуб гэхэдэ, горох малай тэжээлдэ ехэ хэрэгтэй байхаһаа гадна газарай хүрьһэ шанаржуулдаг, тэрэнэй удаа таряа тарихада баян ургаса үгэдэг гэжэ туршагдаһан байна бшуу. 1973 ондо 500 гектарта горох таригдаха.

Гадна манай нютагай эрхэ байдалда түргэнөөр эдеэшэдэг сортын таряан хэрэгтэй. Теэд тиимэ сортын үрэһэ республика дотороо олохонь бэрхэтэй байхада, бидэнэр Эрхүүгэй областиин Эхирит-Булгадай районой «Путь Ленина» колхозһоо Бирюсинка гэжэ түргэн эдеэшэдэг сортын шэниисэ асаржа таринхайбди. Юрэдөө республика дотороо элдэб һайн сортын үрэһэ хүрэнгэ бии болгохо, хэрэгтэ ехэ анхарал табихаар болоо гэжэ һанагдана.

Юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ — 1973 ондо ороо һо таряанай, бусад ургамалнуудай баян ургаса абаха гэһэн таряашадай Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсохо зуураа, манай колхозой механизаторнууд, таряан ажалай хүдэлмэрилэгшэд урдаа тодорхой зорилгонуудые табижа, тэдэнээ бэелүүлхэ хэмжээнүүдые абажа байнхай. Мүнөө үедэ шэниисын, обёосой үрэһэн сэбэрлэгдэжэ дүүргэгдээд, эрхим шанартай гэжэ сэгнэгдээ. Ерэхэ жэлэй ургасада 7.000 центнерһээ бага бэшэ минеральна үтэгжүүлгэ, 10 мянган тонно наг шэбхэ оруулхаар хараалагдаа. Тиигэжэ Буряадайнгаа республикын 50 жэлэй ойн тэмдэглэгдэхэ жэлдэ гектар бүриһөө 100 пүүд гэхэ гү, али бүхыдөө 55 мянган центнер таряа хуряажа абаха гэжэ оролдохобди.

Ороо һо таряанай, үбһэ ногооной, бусад ургамалнуудай ехээр абтаха бүри адууһа малай тоо толгой олоширдог, ашаг шэмэнь дээшэлдэг байна. Хэрбээ 1971 ондо гүрэндөө 8.700 центнер һү худалдаһан байгаа һаа, энэ жэл бүхыдөө 13 мянгаад центнер һүн тушаагдахаар хараалагдана. Гүрэндэ һү худалдаха жэлэй түсэб бүри август һарада дүүргэгдээ һэн. Тиигэжэ байгша ондо колхознай түсэбһөө үлүү 4.500 центнер һү гүрэнэй бэлэдхэлэй пунктда оруулха юм. Энэ манай СССР-эй 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ манай колхозой малшадай ажалай бэлэг болоно.

Адууһа малай тоо толгой олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, гүрэндөө мал ажалай продукци бүри ехээр худалдаха талаар орон дотороо дэлгэржэ байгаа Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ колхозоймнай малшад бүгэдөөрөө оролсонхой. Тиигэжэ ерэхэ жэлдэ колхознай гүрэндөө 15 мянган центнерһээ бага бэшэ гэхэ гү, али түсэбһөө үлүү 5000 центнер һү тушааха зорилго урдаа табинхай. Тэрэшэлэн мяха, нооһо гүрэндэ худалдаха түсэб үлүүлэн дүүргэгдэхэ юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ фермэ, гүүртэ бүхэндэ малшадай суглаанууд боложо, тэндэ хүн бүхэн тодорхой уялгануудые бэедээ даажа абаа. Доодо-Тохёодой, Хойто-Харагаһанай һү һаалиин фермэнүүдэй коллективүүд үбэлэй үедэ үнеэн бүриһөө 1250 килограмм һү һааха гэжэ шиидэнхэй.

Колхозой хонишодшье ехэ зорилгонуудые урдаа табинхай. 1973 ондо колхозой хонишод 100 хонин бүриһөө 95 хурьга түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 4.5 килорамм нооһо хайшалха уялга абанхай. Манай түрүү хонишод: Ленинэй ордено Г. С. Шойбонов, мүн хонишод Б. Д. Мархуев, Р. С. Янданов гэгшэд шэнэ жэлдэ 100 хонин бүриһөө 105—110 хурьга томо болгохо, хонин бүриһөө 5 килограмм нооһо хайшалха байһанаа мэдүүлээ.

Мүнөө үедэ колхозой малшад, зооветеринарна мэргэжэлтэд хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ, абаһан уялгаяа бэелүүлхэ гэжэ үсэд шангаар ажаллажа байна. Һү һаалиин бүхы фермэнүүдтэ һолоомо хэршэгдэжэ, таряа талханай зүйлтэй холижо, һайса буйлуулагдажа малда үгтэнэ. Колхоздомнай тэжээл буйлуулха 7 цех хүдэлгэгдэнэ.

Хойто жэлдэ үнеэдэйнгээ тоо олошоруулхын тула 180 эмэ хашараг оро ондо оруулагданхай. Жэлэй эсэстэ түсэбһөө үлүү 300 үхэртэй, 1000 хонитой байхабди. Энэмнай ерэхэ жэлдэ гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө дүүргэхэдэмнай ехэ туһа нэмэри боложо үгэхэ бшуу.

Эрэ хашарагуудые, мүн гологдоһон эмэ хашарагуудые шахан таргалуулха хүдэлмэри түлэг дундаа ябуулагдана. 1973 оной түрүүшын хахад жэлдэ 700 центнер мяха гүрэндэ худалдаха түсэбөө январь һарада дүүргэхээр бэлдэжэ байнабди.

1973 ондо таряалан, сабшалангай баян ургаса абаһан, малай тоо толгой олошоруулһан, ашаг шэмыень дээшэлүүлһэн түрүү колхознигуудые урмашуулха мүрысөөнэй гурим колхозой партком, правлени тодорхойлжо байнхай. Энээнэй ёһоор малшадай мүрысөөнэй дүн һара бүхэндэ согсологдожо, түрүүшүүл материальна болон моральна талаар урмашуулагдажа байха юм. Иигэжэ манай колхозой гэшүүд парти, правительствынгаа, мүн республикынгаа түрүү ажахынуудай малшадай уряада харюу болгон, ажалайнгаа эршэ хүсые эрид һайжаруулжа, дутуу дундануудаа усадхажа, бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэхэ гэжэ оролдожо байна.

А. ИРИНЧЕЕВ,
Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

ШЭНЭ ЖЭЛЫЕ ШЭНЭ АМЖАЛТААР

Табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэжэ мүрысэжэ байгаа Галуута-Нуурай шахтоуправлениин коллектив 1972 оной түсэбһөө гадуур 8 мянган тонно шулуу нүүрһэ малтаа. Шулуу нүүрһэ нээмэл аргаар малтан абадаг Холбоолжоной уурхайн нүүрһэшэд түсэбөө холо уридшалан дүүргээд, даабариһаа гадуур 60 тонно улуу нүүрһэ арадай ажахыда үгэбэ. Шахтоуправлени түсэбһөө гадуур 60 мянган түхэригэй продукци худалдаа, ажалай бүтээсые 3,8 процентээр дээшэлүүлээ.

***

Тимлюйн асбоцементын зүйлнүүдэй заводой коллектив абаһан социалис уялгануудаа бодото дээрэнь дүүргэжэ, шэнэ жэлые угтаба. Шифер үйлэдбэрилхэ, продукци худалдаха жэлэй түсэб декабриин 25-да дүүргэгдээ. 1972 оной даабариһаа гадуур 320 мянган түхэригэй продукци худалдагдаба. Заводой коллектив уялгаар хараалагдаһан 1,5 миллионой оронд 3 миллион хэһэг шифер даабариһаа гадуур үйлэдбэрилжэ, шэнэ барилганuудта эльгээһэн байна.

***

«Забайкаллес» комбинадай модо бэлэдхэлэй, модо болбосоруулгын олон коллективүүд СССР-эй 50 жэлэй гүйсэһэн 1972 ондо амжалтатайгаар ажаллажа гараа. Буряадай модо болбосоруулгын болон мебелиин комбинадай, Баргажанай, Хандагайн, Горхоной, Шулуутайн, Хурамхаанай леспромхозуудай хүдэлмэришэд модо бэлэдхэхэ жэлэй даабариие болзорһоонь холо урид дүүргэһэн тухайгаа элидхээ. Комбинадай бага комплексно олон бригаданууд ехэ бүтээсэ туйлаһан байна. Жэшээлхэдэ, Хурамхаанай леспромхоздо хүдэлмэришэн бүхэнэй бүтээсэ 1000 кубометртэ хүргэгдөө. Энэнь комбинат соогоо эгээл ехэ бүтээсэ болоно.

***

Түмэр замай Улаан-Үдын отделениин коллектив арадай ажахын элдэб ашаа ашаха 1972 оной түсэбые декабриин 30-да дүүргээд, 30 мянган тонно шахуу ашаа даабариһаа гадуур ашажа ябуулба. Сүүдхэ бүхэндэ 700 вагон болзорһоо урид сүлөөлэгдэжэ байгаа. Энээнэй ашаар вагонуудай эрьесэ 6 процентээр түргэдхэгдэбэ. Локомотивуудай бүтээсэ 5,8 процентээр түргэдхэгдэжэ, электровозууд сүүдхэдээ дунда зэргын нормоһоо 100 километрээр түргэнөөр ябуулагдаа.

***

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй Ойн баярай Хүндэлэлэй тэмдэгтэ хүртэһэн һүнэй промышленностиин Буряадай үйлэдбэриин нэгэдэлэй коллективүүд туйлаһан амжалтаяа арьбадхаха, табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ хэмжээ хараалжа байна. 1973 ондо шэнэ предприятинууд ашаглалда үгтэхэ, продукци үйлэдбэрилгэ ехэдхэхэ юм. Нэгэдэлэй коллектив һая үнгэрһэн жэлэй түсэбые уридшалан дүүргээд, даабариһаа гадуур нэгэ миллионһоо үлүүтэй продукци худалдаба.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Н. Ф. СЕМЕНОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Ой модоной промышленностьда үни удаан саг соо амжалтатай һайнаар ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 50 наһатай болоһонтойнь дашарамдуулан, Хориин аймагай Хандагатайн леспромхозой бага-комплексно бригадын бригадир, Социалис Ажалай Герой нүхэр Николай Филиппович **Семеновые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретариин түлөө Президиумэй гэшүүн Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1972 оной декабриин 29.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР С. А. КУЗНЕЦОВАЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, республикын партийна болон комсомолой эмхи зургаануудта үни удаан саг соо һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө КПСС-эй Буряадай обкомой партийна комиссиин гэшүүн **Кузнецова** Серафима Арсентьевнае Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретариин түлөө Президиумэй гэшүүн Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1972 оной декабриин 29.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

Бригадир

Түрүүшын алхам... Ямар ехэ гүн гүнзэгы удхатай үгэнүүд бэ? Үхибүүнэйнгээ түрүүшын алхам хэхэдэ, эхэ эсэгэнь тон баясадаг. Түрүүшын алхам... Ажабайдалай үргэн замда гаража, түрүүшын алхам хэхэдээ, арад зондоо ашатай туһатай юумэ хэхэ гэжэ залуу хүн бүхэн шэбшэдэг ёһотой. Мария Зайцева эгээл тиимэ хүсэл эрмэлзэлтэйгээр ажалайнгаа түрүүшын алхам хэһэн байха.

Арбан долоотой басаган барилгада хүдэлхөөр ерээ бэлэй. Штукатурщигай ажалда тэрэниие табиба. Багахан түмэр хүрзэ, хана тэгшэлхэ хабтагай гартань барюулба. Бүхы зэр зэмсэгынь иигээд лэ дүүрээ. Түрүүшынхиеэ, эгээл түрүүшынхиеэ түмэр хүрзөөр шабар удхажа, ханада хаяад үзэбэ. Дүрэгүйгөөр шэдэгдэһэн шэнгэн шабар сасаржа, басаганай нюур хасарынь будалдашаба. Барилгаша басагад энээниие балай обёороогүй хэбэртэй хүдэлжэ байнад. Тэдэнэй ажалмахыень Маша һэмээхэнээр хараад абана. Басагадууд шадамараар хүдэлнэд. Улаан хирпиисээр баригдаһан хана хараһаар байтарнь тэгшэлэгдэжэ, гоё шэнжэтэй болоно. Барилгаша басагадай яажа хүрзээ барихыень, хайшан гээд шабар ханада шэдэхыень Маша анхаралтайгаар харана. Тэдэниие һажаагаад шабар шэдэжэ үзэбэ. Оролдоо һаа, энэ ажалдаа дүршэхөөр лэ хэбэртэй байба. «Һурахал байхаб даа», гэжэ залуу басаган тиигэхэдэ шиидэнгеэр шэбшээ бэлэй. Үдэр хоногой ошохо тума бүри оролдосотойгоор хүдэлхэ. Уданшьегүй шабараар хана жэлэхэ, будаха мэргэжэлдэ һураа. Дүршэл шадабаритай басагадһаа дутуугүйгөөр хүдэлхэ гэжэ Маша оролдодог һэн. Энэ хүсэл зорилгоёо бэелүүлжэ шадаа.

Штукатурщигай мэргэжэлдэ һурахань һанаһанһаа һураггүй бэрхэтэй байгаа. Тиигэбэшье Маша бүхы бэрхэшээлнүүдые тэсэмгэйгээр дабажа, шэнээр баригдаһан гэрэй дотор талын хүдэлмэри яһала зохидоор бүтээдэг болоо. Халаан соогоо найман дүрбэлжэн метр хана шабараар жэлэхэ даабаряа юһэ, арбан метртэ хүргэжэ, даабаряа үлүүлэн дүүргэдэг бэлэй. Залуу басаганай иимэ оролдосотойгоор хүдэлхыень харахадаа хамта хүдэлдэг аха заха, нүхэдынь магтадаг, урмашуулдаг һэн. Үдэр хоногой ошохо тума Маша бүри эдэбхитэйгээр ажаллажа, дүршэл шадабаритай боложо байгаа. Бригадирынь тон харюусалгатай ажал даалгажа үгэдэг һэн. Ямаршье ажал хэхэдээ һайн шанартайгаар, түргэнөөр бүтээхэ гэжэ Маша оролдодог бэлэй.

Ажалша бэрхэ басагые бригадираар дэбжүүлхэ гэһэн шиидхэбэри Буряадай барилгын управлениин 7-хи СМУ-гай хүтэлбэрилэгшэд гаргаһан юм. Энээнииень хамта хүдэлдэг басагадынь бүгэдөөрэн дэмжээ бэлэй.

Участогай суглаан дээрэ Татьяна Лушкинова нүхэдэйнгөө урда гаража:

— Мария Петровна Зайцева эрхим һайнаар ажалладаг. Ажалай журам сахидаг. Хамта хүдэлдэг залуу нүхэдтөө түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулжа байдаг. Тиимэһээл Машые бригадираар дэбжүүлхые дурадханаб, — гэжэ хэлэбэ.

Машын хасарынь халуу бусалжа, ямар нэгэ зэмэ хэһэн шэнгеэр улайжа, сайжа байба. «Бригадираар дэбжүүлхэ» гэһэн үгэ шэхэндэнь үшөөл шэнхинэнэ. Энэ үгэдэ үшөөл үнэншэжэ ядана. Теэд хамта хүдэлдэг басагадынь эндэ тэндэһээнь тойроод:

— Мария бригадир болобо гээшэш. Амаршалнабди. Бидэшни бүри һайнаар хүдэлхэ байхабди, — гэлдэн, шанга шангаар хөөрэлдэн, шаг шууяа табилдана. «Бригадир» гэһэн үгэдэ үшөөл үнэншэжэ ядана. Теэд участогайнь мастер дүтэлжэ:

— Мария Петровна, үглөөдэр хэхэ ажалайнгаа түсэб табия, — гэжэ дарууханаар хэлэбэ.

Бригадирай хэлэһэн лэ юумэ бүтээдэг аад, мүнөө өөрөө түсэб зохёохо болонс. Теэд ганса түсэб зохёохо бэшэ aab даа. Бригададань аяар хорин хүн хүдэлнэ ха юм. Хүн бүхэнэй шадабари мэргэжэлыень һайн мэдэхэ шухала.

Барилгаша басагадынь үгэ хүүрһээнь гарадаггүй, хэлэһэн юумыень бүтээгээд лэ байдаг бэлэй. Сүлөө сагтаа бүлтэ сугларжа, кино, театрнуудта ошохо. Үдын забһарлалгын үедэ газетэ, журналнууд сооһоо һонин статьянуудые уншажа, дундаа шүүмжэлэн хөөрэлдэхэ, арсалдаха, зарим нэгэниинь үйлалдаадшье абаха. «Бултадаа нэгэнэй түлөө, нэгэн бултанай түлөө» гэһэн уряа доро хүдэлдэг болобо. Ажалыншье урагшатайгаар бүтэхэ.

Һайн шанартайгаар, түргэнөөр барилга хэхэ ёһотойбди гэһэн эрилтэ хүдэлмэришэн бүхэнэй урда Мария табидаг һэн. Ажалайнь шанарые өөрөө шалгаха. Яараад, голодоһо гаргаад, байгаа һаань, тэрэ ажалыень минтээр бүтээлгэдэг бэлэй. Минтээр хүдэлхэ дуратайшуул бригада соонь үгы болоо. Мария Зайцевагай бригадын штукатурщигууд ажалаа эрхим шанартайгаар бүтээжэ, 7-хи СМУ-гай барилгашадай дунда нэрэтэй солотой боложо эхилээ һэн. 1961 ондо бригададань коммунис ажалай үндэр нэрэ зэргэ олгогдоо. Энэ хүндэтэ нэрэеэ алдахагүйн түлөө барилгаша басагад, мүн бригадир Мария Зайцева яһала оролдоо.

Мария Петровна залуу хүдэлмэришэдтэ шадаха зэргээрээ туһалдаг юм. Залуу штукатурщигууд Валя Клименских, Валентин Торгашин, Зорта Амагаев гэгшэд тэрэнэй туһаламжаар штукатурщигай гурбадахи разрядтай болоһон. Эдэнэр халаа бүриингөө даабари 10—15 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, бригадирайнгаа магтаал һайшаалда хүртэдэг.

Мария Петровна Зайцевагай даадаг бригадын штукатурщигууд юһэдэхи табан жэлэйнгээ даабари дүрбэн жэл хахад соо дүүргэхэ социалис уялга абаһан юм.

Үргэн һаруул сонхонуудаараа яларһан үндэр сагаан гэрнүүд Улан-Үдэ хотымнай үйлсэнүүдтэ олоор ербын бодоно. Эдэнэй олохониинь Мария Петровна Зайцевагай бригадынхидай гараар шэрдэн гоёогдоһон байха. Энэ түрүү бригадын коллектив мүнөө Буряадай нииитын эрдэмэй институдай байшангай дотор талын хүдэлмэри хэжэ байна. Энэ ажалаа совет Конституциин һайндэрэй урдахана дүүргэхээр шиидэнхэй. Тиимэһээл хэзээ хэзээнэйхиһээ эдэбхитэйгээр хүдэлнэ. Бүхы ажалаа эрхим шанартайгаар бүтээнэ.

— Мария Петровнагай бригадынхид үгэдөө хүрэхэ байха, — гэжэ участогай мастер Вера Алексеевна Агафонова хэлэнэ.

Мария Зайцевагай бригадын хүдэлмэришэ басагад юһэдэхи табан жэлэйнгээ хоёрдохи жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэһэн байна.

М. БОЛОНЕВ,
Буряадай барилгын управлениин 7-хи СМУ-гай мастер.

ХОНХО

№ 32

МАРТАХА ЁhОГҮЙБДИ!

...волюциин, дайшалхы, ...ай алдар солотой хол...ой газараар комсомолшууд ...залуушуулай соносхоhон ...союзна аяншалга хадаа ...үргэн дэлисэтэй ...ическа хүдэлөөн ха... хүдэлөөн 1965 оной ...—совет арадай агууехэ ...ын үдэрэй 20 жэлэй ойн ...хээ байхада эхилээ hэн. ... ороноо хамгаалгын ...ехэ дайнай жэлнүүдтэ ...йнгаа дайшалхы габьяа ...й мэдээсэлнүүдые суг...ха зорилго тэрэ үедэ та...hан байгаа. Гурбан мил... эдир түүхэшэд («Крас...следопыты» гэжэ үгые ...ан мүрдэгшэд» гэхэдэ таа...шэнги) бэдэрэлгын ехэ ху...эри ябуулаа.

...рэ аяншалгада илажа га...ад Брест хотодо 1-дэхи ...союзна слёдто сугларhаа...

...аншалгын 2-дохи шата ...ва шадар немец булимта...адые бута сохиhоор 25 ...й гүйсэhэн ойдо зорюу...а. Харин гурбадахи ша... Октябриин революциин ...элэй ойдо зорюулагдажа. ...то хабаадагшад Ленин...та сугларaа бэлэй.

...омсомолшуудай болон за...шуулай бүхэсоюзна аян...ын дүрбэдэхи шата Ле...кэ комсомолой 50 жэлэй ... баярта, табадахи шатань ...И. Ленинэй түрэhөөр 100 ...й ойдо зорюулагдаа. Тэрэ ...алгада онсо шалгарhан ...шуул Ильичэй түрэhэн хо... — Ульяновскда сугларжа, ...атар hонин хүдэлмэриин ...гаргаhан юм. Аяншалгын ...дахи шатада 30 мянганhаа ... эдир хүбүүд, басагад ха...ва.

...ССР-эй тогтоhоор 50 жэ... ойдо зорюулhан зургаада... шатада хабаадагшад мүнөө ... нилээн ехэ юумэ хэжэ ...на. Эндэ илажа гараhан ...шуул 1973 оной май соо ...ва хотодо Бүхэсоюзна ... хабаадалсаха.

1965 онhоо хойшо эдир... ...лэй нэтэрүү оролдолгын ...ар hураггүйгөөр үгы боло... хэды олон сэрэгшэдэй нэ... мэдэгдэжэ, хэды олон ху..., дурасхаалта шулуунууд ...оогдооб! Хэды олон эхэ...д түрэhэн хүбүүдэйнгээ ху...залан тухай мэдэжэ абаа ...эб! Ниитын үүсхэлээр ...шалхы болон ажалай ...ьягай музейнүүд нээгдэжэ, ...баян материал суглараа.

...аншалгын болон бэдэрэл... ...программада нилээд олон ...удал ородог. Жэшээнь, ту... ...нютагайнгаа hууринай, ...хозой, hургуулиин, пионе... эмхиин угай бэшэг бии ...хохо; колхозой эгээл түрүү... ...түрүүлэгшэ, эгээл түрүү... ...коммунистнар болон ком...шууд тухай материал ...луулха гэхэ мэтэ. Эгээл ...үушын пионер гү, али ...кторист тухай материал ...луулжа болохо юм.

...Баргажанай адагай дунда ...гуулида энэ талаараа ехэ ...эн хэгдэнэ. Тэрэ хадаа 1950 ...но дунда hургуули болгог...он. Гэбэшье тэрэ hургуули ...гэжэ гарагшадай дундаhаа ...ажэ хүнүүд урганхай. ...54 ондо тэндэ 10 класс дүүргэhэн А. М. Липанов 34 наhатайшье hаа, техническэ эрдэмэй доктор болонхой. Байгалай загаhаша Будеев Жаргал гэгшын хүбүүн Илья 1952 ондо Баргажанай адагай дунда hургуули дүүргэhэн, мүнөө медицинын эрдэмэй кандидат, И. А. Просекин Совет Армиин полковник. Эдэ бүгэдэ мэдээнүүдые hургуулиин hурагшад суглуулна бшуу.

Революциин түүхэтэй, мүн эхэ, эсэгэнэрэйнгээ дайшалхы болон ажалай габьяатай холбоотой газар нютагуудаар ябажа үзэхэ гээшэ гүнзэгы удха шанартай юм. Манай республикын олон hургуулиин hурагшад, хэдэн бүлэг залуушуул В. И. Ленинэй нэрэтэй холбоотой, тиихэдэ агуу байлдаанай болоhон газарнуудаар аяншалhан байха.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ буряад арадай хүбүүд олоороо хабаадаhан гэжэ мэдэнэбди. Олон хүбүүднай түрэл нютагпаа холо мүнхэ нойроор нойрсожо хэбтэдэг. Жэшээнь, Советскэ Союзай Геройн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ буряадууд соohoo эгээл түрүүлэн хүртэhэн Г. А. Гармаев Брест хотодо хүдөөлүүлэгдэhэн. Харин Советскэ Союзай Герой Д. Жанаев Берлинhээ холохоно бэшэ амияа алдан унаhан... Теэд Зэдын болон Хориин аймагай hурагшад, пионернүүд мүнөө хүрэтэр тэрэ газарнуудтань ошожо, нютагайнгаа баатар хүбүүдэй хүүр дээрэ хээрын сэсэгшье табижа үзөөдүйл! Үгышье hаа, Баргажанай гол зубшаhан hургуулиин hурагшадай хэниинь Смоленщинээр ябажа ерэhэн бэ? Нютагайнь хүбүүн Гурожаб Очиров тэндэ партизанска отрядай командир ябаhан ха юм! Сэхыень хэлэбэл, хамта партизан ябаhан нүхэдынь командирайнгаа нютагые ерэжэ хараа hэмнай...

Аяншалгада хабаадагшадай зорилго юун бэ гэхэдэ, хэрэгтэй юумэеэ нюдөөрөө хараад лэ дүүрэхэ бэшэ, харин арадайнгаа габьяа тухай нүхэдтөө хөөрэхэ, харуулха, ойлгуулха. hургуули бүхэндэ бэдэрэлгын бүлэг эмхидхэгдэхэ ёhотой. Тэрэ бүлэгэй гэшүүд мэдэгдээгүй баатарнуудай нэрые элирүүлжэ, олоной зүрхэндэ мүнхэрүүлхэ уялгатай. Тиимэ хүдэлмэри хадаа «Герой хажуудамнай» гэhэн уряа доро хэгдэхэ зэргэтэй.

Үнэхөөрөөшье, республика доторнай дайнда хабаадаhан хэдэн мянган баатарнууд мэндэ ябана. Олониинь орден, медальнуудаар шагнагдаhан. Үсөөхэншье шагналтай байбал, дайнай дүлэн соогуур ябажа гараhан, ёhотой баатар зон байхал! Тэдэнэй хөөрөөнүүд hургуулиинхидта хэды hонирхолтой байха гээшэб!

Дайшалхы габьягай гү, али түүхэтэ музейнүүдые, таhалгануудые, булангуудые hургуулида нээхэдээ, хамаг юумэ хуу суглуулhанай хэрэггүй хаш даа. Имагтал өөрынгөө нютагта, hургуулида хабаатай материал суглуулбал дээрэ. Фронтовой, түбэй болон нютагай газетэнүүдhээ, элдэб брошюра, журналhаа хайшалhан зүйлнүүд, листовконууд, плакадууд, указууд, зарлигууд, тугууд, вымпелнүүд, хүдэлмэриин зэбсэгүүд, нютагай суута хүнүүдэй абажа ябаhан юумэнүүд, грамотанууд, шагналнууд гэхэ мэтын материал hонин байха. Гэбэшье музейн материалнууд манай гүрэнэй түүхэтэй нягта холбоотой hэн хойноо, түүхэтэ зүйлнүүд баhал хэрэгтэй байха гээшэ ааб даа.

Суглуулhан материалаа гоёор шэмэглэн харуулха гээшэ удха шанартай байха юм. Шэлтэй витринэ соо зохидхоноор табигдаhан юумэ харахада hайн ха юм. Тайлбари бэшэгыень hайн гараар сэбэрээр бэшэхэ шухала.

Советскэ Союзда 65 мянган музей тоологдоно. Тэрэ тоодо манай республика доторшье хүүгэдэй гараар нээгдэhэн 200-hаа үлүү музейнүүд бии. Зэдын аймагай Зэлтэрын найман жэлэй hургуулида Советскэ Союзай Маршал К. К. Рокоссовскиин нэрэмжэтэ, Сэлэнгэ станцида байдаг индустриальна техникумдэ Н. И. Кузнецовой нэрэмжэтэ музейнүүд hонирхолтой. Баргажанай адагай 2-дохи, Улаан-Үдын 52-дохи дунда hургуулинуудта hайн музейнүүд бии. Зүгөөр олон hургуулиин музейнүүд тон тулюурхан, харанхы аад, хүйтэн таhалганууд соо байдаг. Экспонадуудынь тоchондо даруулшанхай байха.

Граждан болон Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда баатарай үхэлөөр алдалhан хүбүүдтэ хүшөөнүүд хаа хаанагүй бодхоогдоно. Орон доторнай бүхы дээрээ 40 мянганhаа үлүү, республика доторнай 381 тиимэ хүшөөнүүд бодонхой. Зүб даа, урда дайнда түйлагдаhан агууехэ Илалтын түлөө хорёод миллион совет хүн ами наhаяа үгөө бшуу! Гансахан Бэшүүр тосхонhоо ошоhон 550 хүн дайнай газарhаа бусаагүй. Тэдээндэ хүшөө табихал ёhотойбди!

Зүгөөр олон хүшөө түхэл маягаараа hанаhанда хүрэдэггүй, даншье оборхон байдаг. Тэдэниие hэльбэн заhажа, нютагайнгаа баатар хүбүүдэй дурасхаалда хүрэмөөр болгохо шухала.

Пионернүүдэй болон комсомолой эмхинүүд дайнай болон ажалай инвалидуудые шефтээ абаха ёhотой. Жэшээнь, Баргажанай аймагай Зуhалан гэжэ hууринhаа Чирковтоной долоон хүбүүд, Хориин аймагай Зүүн-Хуурай гэжэ тосхонhоо Тараковскитанай табан хүбүүд бусаагүй. Тиимэ ушар нютаг бүхэндэ олдохо. Тиимэ бүлэнүүдтэ, хүбүүдээ алдажа уншэрhэн хүгшэдтэ ехэ анхарал хандуулагдаха ёhотой ааб даа.

Сэрэгэй-патриотическа хүдэлмэриие эндэ дурсагдаhан зүйлнүүдээр хизаарлаха бэшэ даа, элдэб олон онол аргатай байха. Революциин түлөө, Эхэ оронойнгоо түлөө ами наhаяа үгэhэн хүбүүдэй нэрые мартаха ёhогүйбди.

О. ЦЫБИКОВ,
революциин, дайшалхы болон ажалай алдар солын газараар аяншалгын республиканска штабай түрүүлэгшэ.

Надя Очирова Улаан-Үдын аймагай Гэльбэрын дунда hургуулиин 7-дохи «А» класста hурадаг. Басаган номдоо бэрхэ, hургуулиингаа ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаададаг юм.

Эдэбхитэй, hайн hурадаг байhанайнь түлөө нүхэдынь тэрэниие Артегтэ болоhон Пионернүүдэй бүхэсоюзна 5-дахи слёдто хабаадахыень эльгээhэн байгаа. Надя слёдто хабаадажа ерэхэдээ, бүришье ехэ юумэ ойлгожо, эршэтэй болоод бусаа юм. Артегтэ танилсаhан олон нүхэдэйнгөө мэндые түрэл hургуулидаа асараа.

ВЛКСМ-эй ЦК-гай зүгhөө ойн баярай тэмдэгээр Надя шагнагдаа hэн. Тэрэнэйнь ойро «Пионернүүдэй бүхэсоюзна 5-дахи слёдто хабаадагша» гэhэн тэмдэг ялардаг. Мүнөө Надя имагтал «4», «5» гэhэн сэгнэлтэтэйгээр hуража байна. Отрядайнгаа соведэй түрүүлэгшэ болоhон Надя hургуулиингаа ниитын хамаг хэрэгтэ оролсодог.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Гэльбэрын дунда hургуулиин 7-дохи «А» классай hурагша Надя Очирова.

З. ВЕСНИНАГАЙ
фототекст.

ЛЕНИНЭЙ ДОБУУН

Владимир Ильич Ленин тухай олон ном, дурсалга бэшэгдээ. Тэдэнэй алинииньшье бидэндэ сэнтэй. Ильич багшатай хамта Коммунис парти байгуулhан, хамта хүдэлhэн нүхэдэйнь, шабинарайнь дурсалгые гү, али баримтануудhаа үндэhэлжэ бэшэгдэhэн номые уншахадаа, бидэ Агуу-ехэ Хүнэй дүрые нюдэндөө хараhан шэнги болодогбди.

Тэрэ олон номуудай нэгэн «Мүнхэ жэшээ» гэжэ нэрэтэй. Авторынь — Анатолий Флегонтович ЛОГИНОВ. Тэрэ нүхэр ленинскэ темэ дээрэ удаан хүдэлhэн.

А. Ф. Логиновой номhоо нэгэ хэhэг эдир уншагшадай анхаралда дурадхая.

Үдэшэлэн тээшэ кремлевско хотондо байн-байн аалиржа эхилбэ. Алба хаагшад гэр гэртээ таража захалаа; хэрэгээр ерэгшэд засаг түрын ордон тээшэ бэшэ, харин гараха үүдэнүүд тээшэ галгиба. Гэбэшье үни үнгэрhэн сагай революционно шэнэ юумэнтэй хүдхарhан Кремль өөрынгөө шэнжэ түхэлые алдахагүй юм. **«Соведүүдэй засагай түлөө сортоотойгоор байлдахабди»** гэhэн дуу дуулалдаhан курсантнууд hургуулиhаа бусана. Тэдэнэй шобогор малгайнууд жэрэгэд гэлдэн үнгэрхэ юм, тэдэнь эртэ урдын ород хэрэмүүдые ээлүүдгүй hануулаадхина. Хаан-пушкын, Хаан-хонхын тэрээгүүр үхибүүд хоргодолсожо наадана. Тэдэнэр ондоо юундэшье, хэндэшье анхаралаа табинагүй. Фонарьшан үбгэжөөл хүнгэн гэшхүүрээ үргэлөөд, столбhоо столбдо дамжан, эбэр-дэнгүүдые носооно — кремлевско гудамжада зайн гал үшөө үгы байгаа.

Албанай байшангуудта гэрэлтэй сонхонууд үсооржэл байба. Хүдэлмэриин үдэр дүүрэжэ байна гээшэ.

Зүгөөр заримдаа Совнаркомой байшангай гурбадахи дабхарта бүхэли hүниндөө шахуу гэрэлтэй байдаг hэн.

Тэндэ — Ленин.

Зүблөөнэй болодог зал соо гэрэл унтаргаагдаhан. Коридор соо хэншье үгы. Ильичтэй хөөрэлдэхэ гэжэ үлэhэн нүхэд диванhаа бодожо, гэртээ харяа. Владимир Ильич тэдэниие ябуулжархёод, люстрээ унтаргаагаад, столдоо ерэжэ hууба.

Газаа харанхы hүни, стол дээрэ носоогдодог дэнгэй абажурhаа ногообтор hүлэмхи толон кабинедые гэрэлтүүлнэ. Саарhан дээрээ доро тонгойн, Ленин хүдэлнэ. Заримдаа hууриян хубилгана, креслынгээ арые түшэн, холые шэртэhэн шэнгеэр hууха юм. Магад, хүсэд түбхинөөдүй, задагай зайдан байдалтай ороноо булгыень нюдэндөө харадаг байгаа аалам... Дахин саарhан дээрээ тонгойжо, дахин гуурhаниинь хурдаар гүйжэ, бэшэмэл мүрнүүд хойно хойноhоо hубарина.

Ленинэй кабинет соохи гэрэл одоошье унтарба гэhэншни, өөрынь гэртэхи хүдэлмэриинь таhалга соо тэрэ бэеэрээ дэн носоогдошохо юм.

«Дэлхэйдэ үзэгдөөгүй ехэ **ажалайнь** жэлнүүд гайхажа барахаар бэшэ, амархын тула заахашье таhалдадаггүй байгаа бшуу»—гэжэ «Известия» газетэ 1924 оной январь соо бэшээ hэн. — Тиимэл байха ёhотой юм гэжэ булта hанадаг байгаа: үглөөгүүр болоходо, кремлевско ханын сагаан гэрэл унтардаг, үдэшэндөө носодог hэн; буурал болошоhон шулууе буугайнгаа хүрзөөр нэшэн, үүдэндэ харуулшад бэе бэеэ hэлгэхэ, олон хүн ерэхэ, ошохо... харин Ленин ходо, хэдышье сагта хүдэлжэл байха, хэзээшье эсэдэггүй, hүнэдэггүй, гайхамшаг динамо — ууураг тархяа амаруулдаггүй hэн.

Хорёод онуудта арадай дунда домог мүндэлhэн юм: бултанай нойрсоhон, бүхы гэрнүүдтэ гэрэлэй унтаргаагдаhан хойно, Ленин өөрынгөө дуратай газарта, добуун дээрэхи харгы дээрэ гарадаг юм. Доронь — Кремлиин шүдэлиг хана. Саанань Москва-мүрэн харагдаха. Хон-жэн. Эрье дээрэ хэншье үгы. Бүхы дэлхэйн нойрсожо байхада, гансал Ленин унтадаггүй.

Тус домог үнэн байдалhаа үндэhэтэй. Арадай домог үгые тэрэ үеын гэршын дурсалгатай сасуулагты.

...1918 он, харанхы, бороотой намарай hүни. Хашартай гуран-шээрэн, манан, бүтүү бүглүү. Хэдэн алхам газарта байhан юумые арай-шамай илгаруулхаар. Кремль соо хон-жэн, гэбэшье нэгэ тиимэ, зэбүүрхэмээр. Урда hүни Совнаркомой байшангай ойро гэнтэ буу hүрэhэн байгаа. Хэн, юундэ юм — мэдэгдээгүй.

Кремлиин талмайда хэншье үгы. Теэд харанхы соohoo хэншьеб гаража ерэбэ. Ильич лэ!..

Агууехэ Октябриин хубисхалай илаhан хойно, Совет гүрэнэй үшөө хүсэндөө ороодүй байхада, Ленин багша арадай жаргал яажа тогтоохоб гэжэ оролдон, бэеэ гамнангүй хүдэлдэг байhан гэжэ дээрэ толилогдоhон хэhэг уншахадаа ойлгонобди. Нэгэ бага тархяа hэргээхын тула hүниндөө ошодог байhан добуундань мүнөө хүшөө табигданхай. Ильич Кремльдэ зургаан жэлдэ хүдэлөө. Тиимэhээ «Кремлиин шулуун бүхэн Ленинэй үгэ шагнаhан» гэжэ поэт бэшэhэн байдаг. Ленинэй нэрэтэй холбоотой газарнууд бидэндэ нангин ха юм!

«Хонхын» редколлеги.

ХОЛОhОО ЕРЭhЭН БЭШЭГ

Прибайкалиин аймагай Таловкын дунда hургуулиин пионерэй дружина Николай Петровой нэрэ зүүжэ ябадаг. Николай Петровэй нэрэ зүүхын түлөө тэдэнэр hайса оролдоhон, тэмсэhэн юм. Колиин эжытэй, Алас-Дурнын хизаар ороноо шэнжэлгын музейн научна хүдэлмэрилэгшэдтэйшье бэшэлсэhэн байгаа.

Энэ дружинынхид Пионернүүдэй бүхэсоюзна эмхиин Центральна Соведэй грамотада хоёрдохёо хүртөө. «Пионерская правда», «Костёр», «Пионер» гэжэ газетэ, журналнуудай нэрэhээ үнгэргэгдэдэг викторинада эдэбхитэйгээр хабаадаhанайнь, пионернүүдэй сборнуудые, үдэшэнүүдые hониноор үнгэргэhэнэйнь түлөө грамотанууд барюулагдаа бшуу.

Пионернүүд Петропавловск-на-Камчатке городто алба хэжэ байhан, Николай Петровой нэрэмжэтэ траулерай экипажтай хоёрдохи жэлээ бэшэг бэшэлсэжэ, hониноо дуулгалсажа байдаг.

Траулерай комсорг Александр Волошин пионернүүдтэ иигэжэ бэшэнэ: **«Мүнөө үедэ Охотско далай дээрэ албаяа хэнэбди. Уhан сэрэгтэ шадал тэнхээ hайнтай, эрдэмтэй хүбүүд алба хэжэ шададаг. Илангаяа далай дээрэ, уhан сэрэгэй албанда үнэн сэхэ хани нүхэсэл хэрэгтэй гэжэ таанар мэдэнэт. Бэе бэедээ туhалха гээшэ тон шухала, эгээл шухала уялга гэжэ тоологдодог. Таанарай, пионернүүдэй дунда ерээдүйн матросууд, боцманууд, мотористнууд, гадаадын далайгаар онгосонуудые жолоодохо капитанууд бии ёhотой. Хамаг юумэндэ бэлэдхэл хэрэгтэй бшуу. Эртээнhээ бэез зэhэгты! Экипажай даалгабаряар, комсорг Александр Волошин бэшэбэ».**

Бэшэгыень абамсаараа, пионернүүд таhагтаа асаржа, дружинынгаа жагсаал дээрэ бултанда уншажа үгэбэд. «Хододоо бэлэн!—гэhэн маршын «Хүсэтэйшүүл, зоригтойшуул, солбонууд» гэhэн шэглэлээр тэдэнэй хүдэлхэдэ, Николай Петровой нэрэмжэтэ траулерай экипаж яhала туhалха байха даа.

Манай нютагай баатар хүбүүнэй нэрэ зүүжэ ябаhан траулерай алба хэдэг уhан сэрэгэйхидтэ харюу бэшэхэ даабари эрхим отрядта даалгагдаа.

Л. БАДМАЕВА.

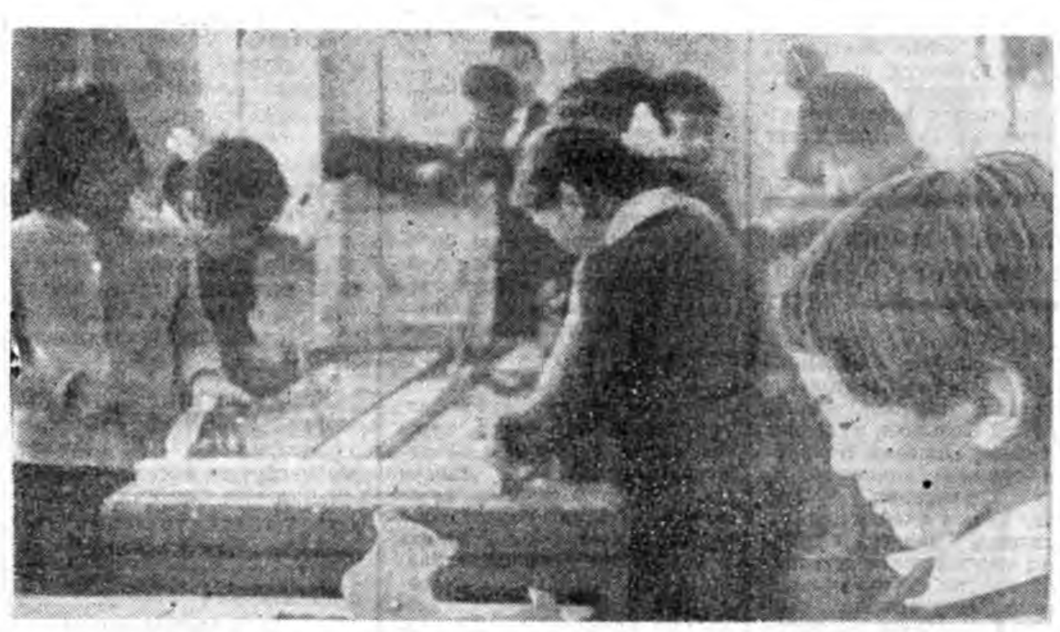

АЖАЛАЙ ХЭШЭЭЛ

Үхибүүдые эрдэмдэ hургахын хажуугаар ажалай дүй дүршэл үгэхэ ёhотойбди. Ородой суута багша А. С. Макаренко граждан дайнай үедэ эхэ, эсэгэгүй үлэн хооhон үхибүүдые суглуулжа эрдэмдэ hургахадаа, тэдээндэ ажал хүүлэжэ захалhан юм. Үхибүүд багадаа ажал хэжэ hураагүйдөө ехэ болоод ябахадаа ажалда дурагүй гү, али ажалда дүй дүршэлгүйгөөр хандадагынь мэдээжэ гээшэ. Тэрэнhээ гадна ажал хүдэлмэридэ нарин нягтаар хандажа hураханъ шухала.

Мүнөө үедэ бүхы манай совет гүрэнэй hургуулиин 4—8 классуудай үхибүүд столярна, слесарна, токарна хэрэг, түмэрэй, модоной технологи болон бусад олон юумэнүүдые үзэжэ, шудалжа эхилдэг. 4-дэхи классай hурагша мастерской соо ороходоо ехээр hонирходог, инструментнүүдые, станогуудые бариадшье үзэдэг.

Ажалай хэшээлэй багшанарай зорилго юуб гэхэдэ, тэдэнэр түрүүшын үдэрhөө эхилээд, жаяг журам hайнаар барихаhаа гадна, хүдэлмэриин дүримүүдтэй үхибүүдые заатагүй хүсэдөөр танилсуулха болоно. Ажалай хэшээлдэ үхибүүдэй шандааhан шангадажа, үхибүүд ажалай абъяас оложо абадаг. Зарим hургуулинуудта тус хэшээл дээрэ үхибүүдэй диилэхэгүй даалгабари үгэжэрхидэг, ажалай хэшээлэй үедэ hургуулиин директор, завуч болон завхоз энэ тэрэ ажал хэгты гэжэ газаа тээшэнь гаргадаг ушар хүдөөгэй hургуулинуудта дайраладаг. Энэнь ехэ буруу, hургуулиин ажалай программатай таарахагүй байна. Би арбаад жэлдэ Түнхэнэй аймагай ажалай багшанарай РМО-е даагшаар хүдэлнэб. Семинар дээрэ ажалай хэшээлэй багшанар нюдэнэй шэл, халаад, фарту[illegible] юумэн дуталдана гэжэ хэлэдэг. Ажалай хэшээлдэ программын ёhoop таарахагүй хүдэлмэри үхибүүдтэ үгэхэдэ, үхибүүд абаhаар лэ зүрхөө сохюулжа, hонёо буурадаг. Манай Толтойн дунда hургуулида үхибүүдые ажалай дүршэлдэ hургаха мастерской үнинэй байгуулагданхай. Эндэмнай модо тошылдохо хоёр станок, нэгэ фуговальна станок, түмэр тошылдохо хоёр станок, мүн модоной, түмэрэй 25 верстак тодхогдонхой. Тэрэшэлэн хюрөө, харуул болон бусад зэмсэг бии. hурагшад hүхын, алхын, хүрзын эшэ, түмэр тармуур, буладаар алха өөhэдөө дархалдаг. Мүн огородой эдеэ hайса ургуулжа, 1967—1968 онуудай hуралсалай жэлдэ мянга гаран түхэригэй олзо оложо, мастерскойдоо станок абаа. 1968—1969 онуудай hуралсалай жэлдэ баhа мянгаад түхэригэй олзо оложо, мастерскойдоо янза бүриин зэр зэмсэгтэй болообди. Тэдэнэй хажуугаар «Уран гартан» гэhэн кружок матерскойдо эмхидхэгдэнхэй. Тус кружогой гэшүүдэй хэhэн зүйлнүүд республиканска выставкэдэ табигдажа, хүдөөгэй hургуулинуудай дунда хоёр дахин түрүүлжэ гараhан байна. Үхибүүдэй бүтээhэн нэгэ станок ВДНХ-гай дипломдо хүртөө. 700-аад үхибүүд Буряадай гэгээрэлэй министерствын болон ВЛКСМ-эй обкомой Хүндэлэлэй грамотануудта хүртөө. hуралсалай энэ жэлдэ 4—8 классай hурагшад ажалай хэшээлдэ хоёр томо шкаф урлан хээ. Класс соо үлгэгдэхэ арбаад стенд, классна самбар болон бусад хэрэгсэлнүүд хэгдээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Толтойн дунда hургуулиин 4-дэхи классай hурагшад ажалай хэшээлдэ.

Б. БИРБАЕВ.
Авторай фото.

«ҮЗЭГЛЭЛЭЙ» hАЙНДЭР

(«Үзэглэл» үзэжэ дүүргэд, 1-дэхи классай hурагшадай hайндэр үнгэргэхэдэнь, багшанарта туhаламжа болгон тус сценари дурадхагдана).

1-дэхи hурагша:
Үсэгэлдэр hаяхан
«Үзэглэлөө»
Үзэжэ дүүргээбди.

2-дохи hурагша:
Абяан, үзэгүүдые
Анхаралтайгаар
Ойлгожо абаабди.

3-дахи hурагша:
Үзэгүүдые
Үлхэжэ,
Үенүүд болгообди.

4-дэхи hурагша:
Үенүүднай
Үгэнүүд болоно.

5-дахи hурагша:
Ульгамаар
Уншажа hураабди.

6-дахи hурагша:
Зурагуудые зохидоор
Зуранабди.

7-дохи hурагша:
Дуратайгаар
Дуунуудые дууланабди.

8-дахи hурагша:
hурахадамнай —
hонирхолтой даа.
Уншахадамнай —
Урматай даа.

9-дэхи hурагша:
Бэшэжэ байхада
Зохид даа,
Тоо бодоходо,
hонин даа.

(Хоор дуулана).
Үнэн нүхэр
«Үзэглэл»,
«Үзөөд шамаяа
Дууhабабди.
Эрдэм ехэ
hургаалай
Үүдэ нээгээд
Үгэбэш даа.
Үшөө дээшэ
Дабшахые
Үнэн харгы
Заабаш даа.

(Энэ шүлэгые ямаршье дуунай аялгада тааруулаад дуулахада болохо).

Булта:
Үзэглэлөө үзөөд
Байхадаа,
Үндэртэ гараhандал
Болонобди.

10-дахи hурагша:
Номуудые уншаад
hурахадаа,
Номин хүхэ
Тэнгэридэ
Тэгүүлhэндэл
Байнабди.

11-дэхи hурагша:
Үгэнүүдые бэшэдэг
Болоhондоо,
Багшадаа баяртайбди.

Хоёр hурагша:
Абадаа, эжыдээ,
Ахадаа, эгэшэдээ
Баhа ехэ
Баяртайбди.

Булта:
«А» үзэгые түрүүлжэ,
Анхаралтайгаар үзөөбди.
Амаа ехээр ангайжа,
«А» гэжэ хэлээбди.

12-дохи hурагша:
«А» абяагаар эхилжэ,
«Аба!»—гэжэ дуудаабди.
«А» үзэгөөр захалжа,
«Аха» — гэжэ бэшээбди.

Булта:
«А» үзэг хэрэглээбди.
«А» угаа хэрэгтэй.
«А»-гай туhа мэдээбди.
«А» үзэг болтогой!

Булта:
Шагнагты:
Ш-ш-ш!

13-дахи hурагша:
Шууяатайхан абяан даа,
Шааяатайхан үзэг даа.

Бултадаа:
«Ш» үзэг шудалаабди,
Шангаар уншажа
шаданабди,
Шаданабди,
Шадамарханаар
бэшэнэбди.

Дүрбэн hурагша:
«Х» үзэг hонин даа,
Хашамал хоолойhоо
гарадаг

Гурбан hурагша:
«Ха!» — гэжэ хүршэмнай
Хааяса хашхардаг.

14-дэхи hурагша:
«Х» гэhэн үзэгтэй
Хэдэн-хэдэн үгэнүүдые
Хэлэжэ дабтажа...

15-дахи hурагша:
Хотируулаад лэ
хургаараа,
Годируулаад лэ гарахараа
Энэ үзэгөө үлхөөбди,
Үенүүд болгожо,
Үгэнүүдые бэшээбди.

16-дахи hурагша:
«Х» үзэгөөр эхилдэг
«Хатар» гэhэн үгэ бии.
Танилсуулая удхатайнь
Та бүгэдэ нүхэдөө.

(Эндэ бүлэг hурагшад ямаршье hаань, хатар харуулна).

Булта:
Эхэ орон тухай
Элдэб hонин дуулаабди,
Эндэ «Э» үзэг
Эгээ туhатай байгаа.

17-дохи hурагша:
«Л» үзэгөөр эхилдэг
«Ленин» гэжэ уншаабди.
«Агуу Ленин багшада
Алдар!» гэжэ уншаабди.

Булта:
Ленин тухай дуугаа
Лабтай гоёор
дуулахамнай.

(Ленин тухай дуу хоор дуулна).

18-дахи hурагша:
Дулма, дуугаа
Дуулыш даа.
Дамба, дахаад
Дабтыш даа.

19-дэхи hурагша:
«Д» үзэг эндэ
Дуулдана бээ?

20-дохи hурагша:
«Б» үзэг үзэхэдөө,
Бараг олон үгэнүүдые
Баярлажа уншаабди,
Бултадаа «таба» абаабди.

Булта:
Буряад орон,
Байгал далай,
Барга тайга.
Булган, хэрмэн,
Баян талануудъ—
Булай олон үгэнүүд.

21-дэхи hурагша:
Уралаа утаар
шомбойлгоод,
«у» гэжэ хэлээбди.
«ү» үзэгтэй үгэнүүдые
Ульгамаар лэ уншаабди.

22-дохи hурагша:
«Я» үзэг hайнаар
ойлгообди.

Булта:
Яша, Маша, Янжимаа,
Яруу заахан Ямпилмаа...
Ульгам гоёор уншагдаа,
Уран гоёор бэшэгдээ.

Хоёр hурагша:
«Е» гээшэ
Ехэ хэрэгтэй,
«Ё» гэхэдээ,
Ёлкоёо hанаабди.

Булта:
Ёлко наадандаа
Ёохорложо наадахабди

(Бүлэг hурагшад ёохорой хатар гүйсэдхэжэ болохо).

Булта:
Үзэглэл, шамаяа
Үдэшэхэмнай,
Хайрлажа байгаад
Хахасахамнай.

Гурбан hурагша:
Үглөөдэрhөө эхилээд,
Үшөө түргэнөөр
уншахабди,
Үльгэр хэлэжэ hурахабди.

Дүрбэн hурагша:
Армида байhан
Ахадаа hониноо
Бэшэхэбди.

Булта:
Хүндэтэ түрэлхиднай,
Хүндэлжэ таанараа,
Үшөө ехээр туhалхабди.

Булта:
Уншажа урмашаhандаа,
Бэшэдэг болоhондоо,
Үзэглэл, шамдаа
Үшөө дахин—hайн даа!
Үзэглэлнай, баяртай!

hүүлээрнь нэгэдэхи классай hурагшад «Үзэглэл» номоо выставкын таг дээрэ табина. Тэндэнь дэбтэрнүүд. hуралсалай бусад юумэнүүд табяатай. Багша эрхимээр тахигдаhан ном дэбтэрнүүдые илгажа тэмдэглэн, ээдыень шанда хүртөөнэ.

Үзэгүүдэй шүлэгүүдые уншахадаа, гоёор, томоор бэшэгдэhэн үзэгтэй карточка дээшэнь үргэжэ харуулха.

Выставкын hүүлдэ hурагшад hураhан шүлэгүүдээ уншаха, дуунуудаа дуулаха гү, али хатар наадашье гүйсэдхэхэдэнь хамаагүй.

Үзэглэлэй hайндэртэ түрэлхид амаршалгын үгэ хэлэхэ ёhотой. Үхибүүдээ амаршалхаhаа гадна, тэдэндээ саашадаа hайнаар эрдэм номоо үзэхыень, журамаа эрхимээр сахихыень зааха.

Ж. ЗИМИН.

Репортаж

ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ УГТАМЖА

Улаан-Үдэ хотын 20-дохи һургуули. Энэ һургуулиин 1-дэхи классай һурагшад эгээл түрүүлэн ёлкоёо тойрожо, Мороз-үбгэнтэй уулзаа.

Баяр ёһололой марш доро Мороз-үбгэн орожо ерэнэ. Аяар холын хойто зүгһөө үндэр хада уулануудые махан, үргэн далайн мульһэн дээгүүр һолжорон, хүүгэд хүрэжэ ерэһэн тухайгаа Мороз-үбгэн домоглон хөөрэнэ.

«Үбгэн болоһон битнай, ухибүүд, зобооб, туляаб даа замдаа. Харин таанадаа харахадаа хүхюуншье, зугаатайшье болобоб даа», — гэжэ Үбгэн баяраа мэдүүлнэ.

Баярлаһандаа бархирха гэһэндэл, Мороз-үбгэн хүүгэдэй хүхихэ, дуулахада, сэдьхэлээ ехээр уяран, нюдөөрөө нёлбоһо гүйлгэнэ.

Тиигэһээр байтараа, улаан дүлөөр соробхилмо Галханиие харамсаараа:

—Галхан, галхан, носыш!
Хүүгэдтэ туһаламжа
үзүүлыш —
Хүхэхэн хасууриинь
носоогыш,—

гэжэ хандаба. Галхан шэдитэ модохоноо гартаа баринхай, ногоон хүхэ хасууриие үнгэтэ галаар яларуулба.

Заряа, Шандаган, Үнэгэн, Шонохонууд болон ойн бусад амитад Мороз-үбгэн түрүүтэйгээр сэсэг набша мэтээр шэмэглэгдэнхэй, шэнэхэн ёлкые тойроно.

Шэмэгтэй ёлкоёо
тойрожо,
Шэнэхэн жэлээ угтаял,
Шангаар дуугаа дуулажа,
Сэдьхэлэй зугаа гаргаял,

гэжэ Мороз-үбгэн хүүгэдтэ дурадхаад, хүнхинэмэ бүдүүн хоолойгоор хүүтэдтэй адлихан дуулана.

Дуулаһан дуун соогоо тэдэнэр шэмэгтэй ёлкоёо, Шэнэ жэлээ магтана.

Мороз-үбгэнэй хайратай аша Саһан-һүүхэн ерэжэ, энеэдэ, зугаа дэлгэнэ, үетэн нүхэдөө амаршална:

Үетэн басагадни,
мэндэ амар!
Үнэн зүрхэнһөө
таанадаа
Амаршалнаб!
Һайхан үдэрнүүдэйтнай
Олон байхые
Хүсэнэб, юрөөнэб!...

Ёлкодоо үхибүүд бултадаа сугларaa. Мороз-үбгэншье, Саһан-хүүхэншье — барандаа хүюунүүд. Ой тайгын амитад, олон үнгэтэ хубсаһатай хүбүүд, басагад, пампагар сагаан саһахануд, олон арадай түлөөлэгшэд шэмэгтэй ёлкые тойрон, хатар наада, хоровод гүйсэдхэнэ.

Шэнэ жэл, шэмэгтэй ёлко тухай шүлэгүүдые уншахыень, Мороз-үбгэн хүүгэдтэ дурадхаба. Зоригтойхон басагад, хүбүүд хойно хойноһоо һубарилдан, ханхинаса шүлэгүүдые уншаба.

Шэнэ жэлэй ёлкые,
харыт,
Сэбэрхэн, һайхан
болонхойл!
Ногоон торгон платидань
Намирнал алтан һубаһан,

гэзд Ира Бардамова уншаадхиба.

Һайхан шүлэгүүдые һайнаар уншаһан үхибүүд һайшаал магтаалда хүртэжэ. Мороз-үбгэнэй холоһоо асарһан хайра бэлэгүүдтэ хүртэбэ.

«Хэн хатарха дуратайб? Хүгжэм шамайе хүлеэнэ, түргэлэ, шамда», — гэжэ үбгэн шангаар хашхарба. 1-дэхи «а» классай һурагша Миша Богданов түрүүлэн гаража, түргэн хатар (пляска) түбжэгэнэсэ хатарба. Удаань Туяна басаган (1-дэхи «г») энэдхэг хатар гүйсэдхэжэ, нэрьемэ альга ташалгаар угтагдаба.

Хатарша басагад, хүбүүд мүн лэ Мороз-үбгэнэй томо туулмаг соохи бэлэг сэлэгтэ хүртөө.

В. ТОКТОХОЕВА.

Мороз-үбгэнэй аша басаган Саһан хүүхэнэй ерэһэндэ багашуул илангаяа хүхинэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

НЮТАГ НЮТАГАЙ ҺОНИН

Буркоопсоюзай правлениде оробoлтнай гоё һайханаар шэмэглэһэн Хүндэлэлэй самбар үлгөөтэй байха. «Ажалдаа амжалта туйлаһанайнгаа түлөө» гүрэн түрын орден, медальда хүртөө гэһэн үгэнүүдэй аржытар бэшээтэй байхыень уншахат. 36 түрүүшүүлэй фото-зураг эндэ хадаатай.

ХАЙРА ШАГНАЛДА ХҮРТЭБЭ

Хориин аймагта 20 гаран жэлэй туршада хилээмэ бариг-шаар ажаллаһан Д. Б. Цыдыпова, Баргажанай аймпотребсоюзай Уланай сельпогой магазиниие даагша Н. В. Дугарова, Загарайн аймпотребсоюзай Дабаатын сельпогой наймаалагша Н. П. Нимбуева гэгшэдэй фото-зураг тэдэнэрэй дунда бии. Эдэ нүхэд таряашад, малшадые эд бараагаар хангаха хэрэгтэ анхаралтай һайнаар хандадаг байһанайнгаа түлөө гүрэнэй хайра шагналда хүртэбэ.

Хайра шагналда хүртэһэн урмашаһан хүнүүд шэнэ жэлдэшье ажалдаа амжалта туйлахаар эрмэлзэн хүдэлнэ.

Д. КОЛМАКОВ.

ЯРУУНЫН АЙМАГТА

ТҮРҮҮШЫН СЕМИНАР

Һаяхан Яруунын аймоно пионернүүдэй байшан хоёр ВЛКСМ-эй райкомтой хамта олоной дунда наада эмхидхэгшэдэй хоёр үдэрэй семинар Нарһатада үнгэргэбэ. Энэ семинарта аймагай 7 һургуулинуудһаа 14 хүн хабаадалсаа. Пионернүүдэй байшангай директор В. С. Тагапова семинарта хабаадагшадтай шэнэ жэлэй бэлэдхэл тухай, үхибүүдэй уран һайханай бүлгэмүүдэй ажал тухай хөөрэлдөө хээ. «Үхибүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ нааданай үзүүлдэг нүлөөн тухай» хөөрэлдөө пионернүүдэй байшангай дунда эмхидхэгшэ А. А. Семёнова хэһэн байна. Олоной дунда наада эмхидхэдэг эдиршүүл семинарай үедэ үнгэргэгдэһэн хэшээлнүүд дээрэ шэнэ дуунуудта һураа. Хэшээлнүүдые дүршэлтэй мэргэжэлтэд, аймагай соёлой байшангай хореограф Л. Е. Смольникова, пионернүүдэй байшангай методист В. А. Козлова, Куйбышевай нэрэмжэтэ дунда һургуулиин дуунай багша А. К. Шепилов, библиотекарь Е. В. Гергенова гэгшэд үнгэргөө.

Үхибүүд ехэл сэдьхэлээ хананги, баяртайнууд бусаа.

ЭКСПЕДИЦИ ДҮҮРЭБЭ

Яруунын пионернүүд «Түрэл Оромнай» гэһэн экспедициин дүүргэлтын конференци дээрэ хоёр жэлэй туршада хэһэн ажалайнгаа дүн гаргаба. Энэ конференцидэ аймагай һургуулинуудай пионерскэ эрхим отрядуудай түлөөлэгшэд хабаадаа.

Экспедициин дүн тухай пионернүүдэй байшангай директор В. С. Тагапова элидхэл хээ. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо, Совет пионериин 50 жэлдэ зорюулагдаһан экспедициин бүхы зургаан темээр хэгдэһэн амжалтанууд тухай тодорхойлон хэлээ.

Һүүлээрнь Витимэй, Инсингын, Тэлимбын, Ульдэргын дунда һургуулинуудай пионерскэ отрядуудай түлөөлэгшэд экспедициин үедэ хэһэн ажал тухайгаа элидхэбэ. Тус экспедициин үедэ Яруунын һурагшад горитойхон ажал ябуулаа. Ленинэй дурасхаалта газарнуудаар, баатар-хотонуудаар ябажа хараа, нютагтаа Ленинскэ комнатонуудые, булангуудые эмхидхээ. Түрэл нютаг тухайгаа, нютагайнгаа арад зон тухай олон тоото выставкэнүүдые үнгэргөө. Колхоз, совхозуудай ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсаа, холын гүүртэнүүдээр концерт табиһан, хөөрэлдөө хэһэн байха юм. Эдэ бүгэдэ тухайгаа тэдэнэр һонирхолтой тэмдэглэлнүүдые хээ.

Конференциин дүүргэлтэ дээрэ ВЛКСМ-эй райкомой хүдэлмэрилэгшэ Н. Туезова үхибүүдтэ иигэжэ хандаа. «Энэ экспедициие амжалтатайгаар үргэлжэлүүлхыетнай хүсэнэбди. «Хэзээдэ бэлэн» гэһэн пионернүүдэй аяншалга үргэлжэлһөөр».

В. БАЙБОРОДИН.

ГАЗЕТЫН ЭДЭБХИТЭДТЭ— МҮНГЭН ШАН

СССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй алдарта ойн баярай жэл дүүрэжэ, түүхэдэ оробо. Республикын промышленна предприятинуудта, колхоз болон совхозуудта, эмхи зургаануудта жэл соо хэгдэһэн ажалай дүнгүүд сонсологдожо, социалис мүрысөөндэ илажа гараһан түрүү хүнүүд али болохоор урмашуулагдажа байнхай.

Манай газетын редакциин захиргаан жэлэй дүнгүүдые сонсолжо, газетын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан хүдэлмэришэн ба хүдөө бэшэгшэдые, эдэбхитэдые урмашуулха гэһэн шиидхэбэри гаргаһан байна. Газетын эдэбхитэй штатна бэшэ корреспондент Ц. Дугаров, фотокорреспондент В. Гаученов гэгшэд тус тустаа 20 түхэригэй шанда хүртэбэ.

Захааминай аймагай Санагын совхоздохи хүдөө бэшэгшэдэй постын түрүүлэгшэ С. Санжитов, Улаан-Үдын аймагай «Улаан-Оронго» колхозой парткомой секретарь В. Ниндаков, республикын хүдөө ажахын станциин таһагые даагша Б. Гомбоев, республикын гэгээрэлэй министерствын инспектор Д. Ошоров, Улаан-Үдын нооһо угаан сэбэрлэдэг фабрикын таһагай начальник Л. Назаренко, спортын «Динамо» бүлгэмэй соведэй түрүүлэгшэ Б. Бальчинов болон бусад нүхэдтэ мүнгэн шан барюулагдаба.

Саашадаа газетын хүдэлмэридэ бүри эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, һ о н и р х о л т о й статья, корреспонденци, тобшохон мэдээсэлнүүдые ирүүлжэ байхыень хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдтээ, олон тоото эдэбхитэдтээ редакци найдана.

Шэнэ жэлэй мүрысөөн

Городой эрхим санашадай дунда шэнэ жэлэй мүрысөөн үнгэргэгдөө. Дээдэ Онгостойн санын харгыда гараһан 30 гаран спортсменүүд 10 километрэй зайда урилдаа. Энэ жэлдэ саһан ехээр ороһон аад, урилдахада ехэл таатай, зохид байба.

Багшанарай институдай студент В. Дуненко түрүүшын 3,5 километртэ эрхимлэжэ ябатараа, хүсэеэ буруугаар хэрэглэжэ, Г. Савельевтэ хүсэгдэшоо. Тиигэжэ хоёрдохи һуурида гараһан байна. Түрүүшын һууринуудые эзэлһэн спортсменүүд Хабаровскда үнгэргэгдэхэ зонын мүрысөөндэ хабаадалсаха болонхой.

Б. МИРОМАНОВ.

МАНАЙ БОКСЁРНУУД ИЛАА

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай багша, уласхоорондын классай мастер Валерий Стрельников Россин Федерациин суглуулагдамал командын гэшүүн болгодожо, Угандын боксернуудтай наадахаар Сочи хото ошоһон юм. Шэнэ жэлэй урдахана манай республикын түлөөлэгшэ тэрэ уулзалгаһаа Улаан-Үдэ хотоёо бусажа ерэбэ.

51 килограммай шэгнүүртэн соохоо СССР-эй, РСФСР-эй чемпион болоһон Валерий Стрельников Угандын чемпион, 17-той боксер Насен гэгшэтэй гурбан раундын туршада наадахадаа, шүүжэ гараһан байна.

— Пермь, Чебоксары хотонуудһаа бидэнтэй ошолсоһон боксернууд В. Базаринов, В. Васильев гэгшэд Угандын боксернуудта очкогоороо шүүгдэһэн байгаа,—гэжэ Валерий Стрельников хөөрэнэ.

Россин Федерациин бусад боксернууд — Чебоксарын В. Львов Олимпиин нааданда хабаадалсаһан, Угандын чемпион Мусок, Россин Федерациин нүгөөдэ чемпион Оренбургын түлөөлэгшэ В. Розенбаум Угандын чемпион Одиамбо гэгшэдые шүүгөө байгаа. Энэ уулзалгаяа РСФСР-эй суглуулагдамал команда гэшүүд 9;2 гэһэн тоотойгоор шүүжэ гараһан байна.

Манай корр.

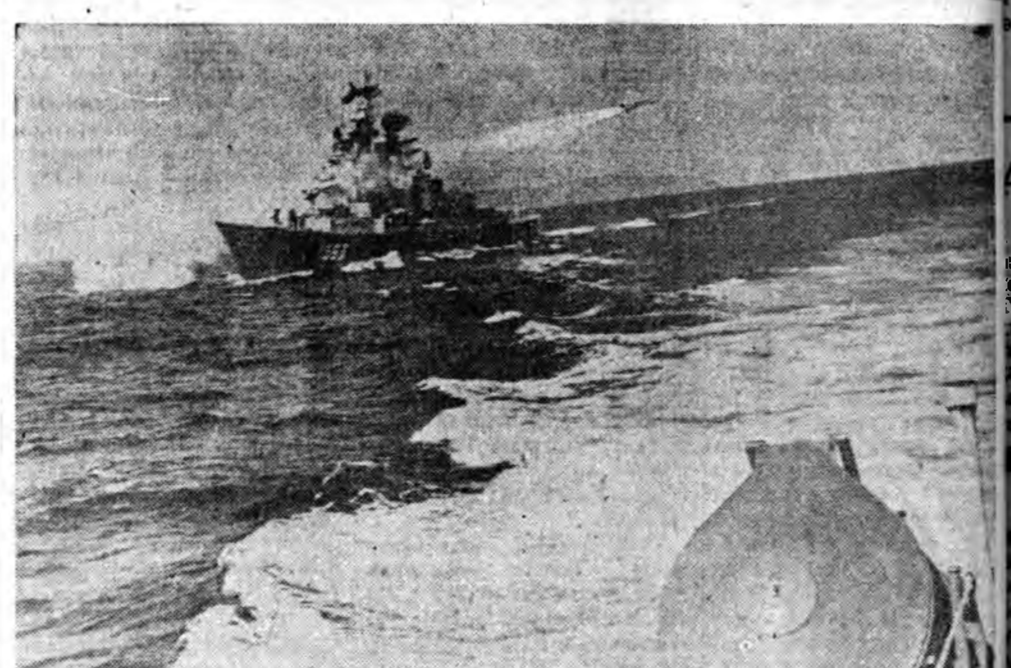

СССР-эй байгуулагдаһаар алдарта 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан «ТАСС-фото-72» гэһэн выставкэ нээгдэбэ. Манай ороной бүхы союзна республикануудта хүдэлжэ байдаг зуу гаран корреспондент ойн баярай жэлэй ажал хэрэгүүд, политическэ шухала события, социалис ороной аха дүү арадуудай эбтэй эетэй бүлэ, КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые ажабайдалдаа бэелүүлжэ байһан совет хүнүүдэй ажал хэрэгүүд тухай гоёор зураглан харуулдаг байна.

Выставкэдэ табигдаһан «Добтололго» гэжэ зураг.

ТАСС-ай фотохронико.

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО
ХИЛЫН ГААНАҺАА

БОНН

Ээрхэг түримхэй ябуулгыень болюулгаха

ТАСС

Вьетнамдахи дай болюулха ба амгалан байдал һэргээхэ тухай хэлсээндэ дары гар табиха эрилтэ ФРГ-гэй эгээн олониитын эмхи — немец профсоюзуудай нэгэдэл (ОНП) — США-гай урда табиба. Вашингтоной зүгһөө хэгдэһэн эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые бүхы арадууд дураа гутан буруушаана гэжэ ОНП-гэй Шэнэ жэлэй хандалга дотор тэмдэглэгдэнэ.

НЬЮ-ЙОРК

ЯХИР ТУЛЮУР БАЙДАЛТАЙ

ТАСС

1973 ондо Холбоото Штадуудта юумэнэй үнэ сэн улам хүндэрхэ, хүдэлмэригүйшүүл олошорхо байха гэһэн тобшолол жэл бүри болодог конференцидэ хабаадагшад хэһэн байна. Американ ехэ ехэ корпорацинуудые, банкнуудые түлөөлдэг мэдээжэ 10 экономист энэ конференцидэ хабаадаһан байгаа. Конференциин тунхаглаһан баримтануудай ёһоор, арадай хэрэглэмжын эд бараанай үнэ сэн нёдондо жэлэйхиһээ ехээр хүндэрхэ байна.

ГАВАНА

РЕВОЛЮЦИИН ТУЙЛАЛТАНУУДЫЕ АРЬБАДХАХА

ТАСС

Куба революциин илаһаар 14 жэлэй ойе — Сүлөөрэлгын үдэрые — баяр баясхалантайгаар һайндэрлэн, 1973 ониие угтаба. Кубын арад социалис байгуулалтын бүхы һалбаринуудта шэнэ амжалтануудые туйлажа, Коммунис партияа тойрон нягтаар жагсан, политическэ ба суртал бодолой талаар болбосоролоо улам дээшэлүүлэн, революционно һайндэрөө тэмдэглээ.

Парти, правительство национальна радио ба телевиденеэр Шэнэ жэлэй амаршалга хүргэхэдөө, республикынгаа революционно туйлалтануудые арьбадхахыень Кубын арадые уряалһан байна. Орон дотор дарлалта, мүлжэлгэ усадхажа, социализмын замда ороһонойнгоо ашаар манай арад ехэ амжалтануудые туйлаа гээд хандалга дотор хэлэгдэнэ.

Кубынхидай эрэлхэг зоригой, буурашагүй хүсэл эрмэлзэлэй, шэн габьяагай ашаар социалис хани харилсаата оронуудай, түбхын түрүүндэ Советскэ Союзай туһаламжа, дэмжэлгын ашаар амжагдаһан туйлалтануудые сахин хамгаалха гэжэ шууд шиидэһэн Кубын арад социализмын агууехэ суртал бодото дээрэнь бэелүүлэн, иимэ зохёон байгуулхы ажал эрхилнэ гэжэ хандалга дотор саашадаа хэлэгдэнэ. Аха дүү социалис оронуудтай, уласхоорондын хүдэлмэришэн ангитай, хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө империализмда эсэргүүсэн тэмсэдэг бүхы арадуудтай Куба һанал нэгэтэй байһанаа хандалга дотороо элирхэйлэн мэдүүлнэ.

ХАНОЙ

ТОН ДЫК ТХАНГЫН ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ АМАРШАЛГА

ТАСС

Бүхы оронойнгоо арадта, армида, хилын саана байһан вьетнам зондо ДРВ-гэй президент Тон Дык Тханг Шэнэ жэлэй амаршалгатайгаар хандаба.

«Вьетнам арадай үнэн зүб, патриотическа тэмсэлые эдэбхитэйгээр дэмжэһэнэйнь түлөө бүхы аха дүүнэртээ, ханинартаа, дэлхэйн бүхы арадуудта, тэдэнэй дунда американ арадта» баяр баясхалан хүргэжэ байһанаа Тон Дык Тханг ДРВ-гэй правительствын арадай зүгһөө мэдүүлбэ.

Американ империализмын харата ябуулгануудые, илангаяа ДРВ-дэ эсэргүү дайгаа Холбоото Штадуудай улам үргэдхэжэ байһыень буруушаахадаа, Хойто Вьетнамай зэбсэгтэ хүсэнүүд, арад американ эзэрхэг түримхэйшүүлдэ шанга харюу сохилто хээ гээд Тон Дык Тханг тэмдэглээ.

ВАРШАВА

Польшын морягууд эхэ орондоо бусаба

ТАСС

Хайфон портдо ороод байтараа, американ авиациин хархис муухай добтолгодо дайрагдан гэмтээд, уһанда шэнгэһэн Польшын худалдаа наймаанай «Джозеф Конрад» гэжэ судныг экипажай гэшүүд Гданьскдаа бусажа ерэбэ. Хотын олониитын түлөөлэгшэд, Гданьска воеводствын партийна ба гүрэнэй зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, түрэл түтимынь, хани нүхэдынь эрэлхэг морягуудые халуунаар угтаба.

ПАРИЖ

ИНДОХИТАДТАХИ БАЙЛДААНУУД

ТАСС

Шэнэ жэлэй орошоһонтой дашарамдуулан, дайгаа саг зуураар зогсоохые соносхоһон болзор январиин 1-дэ Сайгоной сагаар 11 часта дүүрэһэн байна. Информационно агентствэнүүдэй мэдээсэһэнэй ёһоор, дайе зогсоохо тухай хэлсээгээ дахуулнуудай армиин сэрэгүүд нэгэнтэ бэшэ эбдэһэн байна. Таиланддахи США-гай агаарай-сэрэгэй баазануудһаа дэгдэн ниидэһэн американ бомбардировщигууд Урда Хитадай далайгаар тамаран ябаһан авианосецууд Урда Вьетнамай сүлөөлэгдэһэн нютагуудые энэ болзорой дүүрэхэһээ урид зэрлиг бүдүүлигээр бомбодоһон, бууддаһан байгаа. Американ командовани сүлөөлэлгын хүсэнүүдые тээлмэрдүүлхээр һэдэбшье, шанга харюу сохилто абаһан байха юм.

Январиин 2-то шанга байлдаанууд боложо үргэлжэлөө. Түбэй хада гүбээлиг газарта, Плейку провинциин түб шадар байдаг сэрэгэй аэродромые патриодууд артиллереэр буудаба.

Куангчи провинцида болоһон байлдаануудай үеэр Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй частьнууд сайгон сэрэгшэдэй бэхилэлгэнүүдые һамна буудаа.

ХАНОЙ. (ТАСС). Каосан Патет Лао агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, бороо хурагүй сагай түрүүшын 45 хоногой турша соо Лаосой Арадай сүлөөлэлгын арми дайсанай 4.800 солдат офицерые хүлһөөнь буулгаа, ехэ буу зэбсэг булаан абаа. Лаосой Арадай сүлөөлэлгын арминн зенитчигүүд американ 23 самолет үгы хээ.

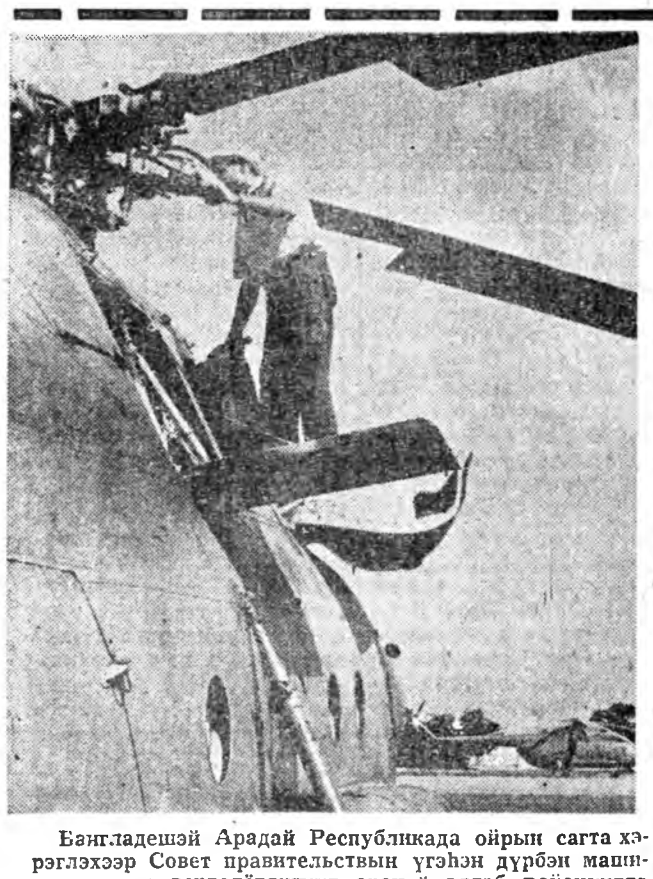

Бангладешэй Арадай Республикада ойрын сагта хэрэглэхээр Совет правительствын үгэһэн дүрбэн машинаар совет вертолётчигууд ороной элдэб районуудта эдеэ хоол, медикаментнүүдые зөөнэ, арадайнгаа ажахые һэргээн бодхооходонь туһална.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Дакки аэропортдо ниидэлгын урда тээхи бэлэдхэл хэгдэжэ байна.

ХЭШЭЭЛНҮҮД

Вьетнамда үхибүүд олон. Долоо-найман хүнһөө бүридэһэн бүлэ эндэ жиирэй гэжэ тоологдодог. Тиимэһээ үхибүүдэй харууһа хүнгэдхэхын тула гүрэнэй зүгһөө ехэ оролдолго гаргана. ДРВ-дэ бэлэдхэлэй классууд бии юм, тэндэхи хүмүүжүүлэгшэд 5—6 наһатай багашуулай гэртэхинэйнь ажалдаа байхада тусхай хэшээл эмхидхэдэг заншалтай. Үхибүүдэй тиимэ бүлэгүүдэй олонхинь бомбодолгодо орохоор бэшэ, холын районууд худар нүүлгэгдэһэн байна. Тэдэ нютагууд тээшэ эдеэ хоол, хубсаһа хунар, түлишэ зөөхэдэ хэды хүндэшье һаань, үхибүүд бүхы хэрэгсэлээр түрүүшын ээлжээндэ хангагдана.

1972 оной июлиин тэн багта Ханойн захиргаанай комитет һуралсалай шэнэ жэлэй бэлэдхэл тухай тогтоол гаргаһан байгаа. ДРВ-гэй амгалан хотонуудые бомбодолгын олошороошье һаань, бага, дунда ба ахалагша классуудай хэшээл саг соонь ходо хэжэ байха гэжэ тэрэ тогтоол дотор хэлэгдэнхэй. Хүн зоноор олон районуудһаа һургуулинуудые богони болзор соо нүүлгэжэ гаргахыень партийна ба гүрэнэй эмхи зургаануудые уялгалһан байна. Энэ ехэ хүдэлмэри амжалтатайгаар дүүргэгдээ. Долоонһоо дээшэ наһатай бүхы үхибүүд һаадгүй һуража үргэлжэлөө. 10-аад мянга гаран багшанартай, нүүлгэгдэһэн һургуулинуудта Ханойн 400 мянган шабинар һуралсалаа эхилээ.

Һаяхан Ха Тэй провинциин Хонг Зыонг бүлгэмдэхи нэгэ тиимэ һургуулида ошожо хараабди.

Улаан галстугуудтай гурбан хүбүүд, хоёр басагад таряашанай гэр соо стол тойроод һууба.

— Эдэмнай 5-дахи классай һурагшад гээшэ, хоёрынь Ханой хотоһоо ерэнхэй, түрэлхидынь тэндэ, ажалдаа үлэнхэй юм даа, — гэжэ манниие үдэшэжэ ябаһан хүн, һургуулиин директор Чан Бинь Кхием тайлбарилба. Энээхэн басаганай абань Ханойн механическа заводто ажалладаг, недели бүхэндэ басагаяа эрьежэ байдаг агша...

Үдаадахи гэрэй богоһо дээрэ залуухан багша басаган маниие угтаба.

— Би һаяхан багшанарай техникум дүүргээб. Оршон тойрониие ойлгожо эхилһэн, 2-дохи класс намда туданхай. Тэдэнэй дэбтэрхэнүүд соохи түрүүшын үгэнүүдэй тоодо «самолёт», «бомбо», «хоргодохо газар»... гэһэн үгэнүүдэй байһаниинь ойлгосотой. Минии класс 8 бүлэг боложо хубаараад, ондо ондоо гэрнүүдтэ байдаг. Тиимэһээ бүлэг бүхэндэ багахан саг соо хэшээл үнтэргэхэ болоно ха юм биб. Тиигэбэшье бидэ, багшанар, үхибүүдтээ һайн, бата эрдэм мэргэжэл олгохын тула бүхы хабашадалаараа оролдонобди, — гэжэ хөөрэбэ.

Революциин урда тээ энэ уездын бүхы хүн зон үзэг бэшэг мэдэхэгүй байһан. 1945 ондо бүлгэмдэмнай 1-дэхи шатын эхин һургуули нээгдэһэн юм. Тииһээршье байтар дайн эхилшоо бэлэй... Тон хэсүү хүндэ жэлнүүдтэшье һуралсал таһалдаагүй. Һургуулидамнай дээдэ мэргэжэлтэй шэнэ багшанар ерээд, эбтэй эетэй, бэхи коллектив болонхой. Намартаа дүрбэн зуугаад үхибүүд Ханойһоо ерээ һэн. Хэшээлнүүдэй һүүлээр эндэхи һурагшадтай хамта полидо гаража ажалладаг, аха нүхэдтөө туһалдаг, бомбоһоо хоргодохо газарнуудые барилсадаг байба. Сентябрь һарада һургуулиемнай американ самолёдууд бомбодоод, хоргодожо үрдеэгүй хоёр хүбүүн алуулшоо бэлэй. Классуудаа тарааха гэжэ шиидээ һэмди.

...Нютагай һургуулида хэшээлнүүдэй дүүрээд байхада, Хонг Зыонг бүлгэмһөө нүүгээ һэмди. Бүхы дэлхэйн хүбүүд, басагадтал адли баһал хүхюутэй, энеэдэтэй үхибүүд гэр гэртээ тараа бэлэй. Хари би тэдэнэй һуралсалай түрүүшынь үдэрые, бомбын хэлтэрхэйнүүдһээ бэеэ хамгаалхын тула нюргандаа зүүдэг халхабшанууды, олон тоото санитарна сүүмхэнүүдые..., бомбонуудай дэлбэрээн соогуур дабшан, ажабайдалай урасхал худар орожо байһан үхибүүдые һанаандаа оруулбаб.

К. БОБРОВ,
АПН-эй корреспондент.
Ханой.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Хонишодой халуун хаһа» — түрүү бэшэг. «1973 он — эршэтэ ажалай жэл» — суглуулбари. БурАССР-эй Хуули.

Хоёрдохи хуудаһанда: БурАССР-эй Хуули ба БурАССР-эй Верховно Соведэй Тогтоол. Түрэл орон доторнай. «Хурса гуурһан».

Гурбадахи хуудаһанда: «Арадай нэрээр» — М. Марковай статья. Р. Макальскаягай «Слюдянкын шэнэ байдал» — гэһэн корреспонденци. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Хүнэй ами наһанай түлөө тэмсэл» — А. Шулуновой корреспонденци. АПН-эй материалнууд. «Городые бодо босон түхэлтэй болголго» — Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдкомой шиидхэбэри.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
«ОРБИТА» ХАРУУЛНА:

14.35 — Һүүлэй һонин. 14.45 — «Пан Самоходик и Тамплиеры» — Польшын уран һайханай фильм. «Фальшивый бородач» — 2-дохи сери. «Тайна Бахоммра» — 3-дахи сери. 15.55 — Документальна фильм. 16.15 — **Үнгэтэ телевидени.** А. Долуханянай дуунууд.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА

17.00 — «Зүүн-Сибирь» — тележурнал.

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА

17.10 — **Ленинскэ университет.** «Ленин — СССР-ые байгуулагша». 17.40 — «Преступник сидит на стадионе Уэмбли» — уран һайханай фильм. (1-дэхи сери). 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — **Үнгэтэ телевидени.** «Штраусай хүгжэм.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА

20.10 — Телепанорама. 20.30 — «Хүдөөгэй ажалшад». 21.00 — Түрэлхидтэ зорюулагдаһан дамжуулга.

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА:

21.30 — «А-ну-ка-парни!».

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА

23.00 — Хүгжэмтэ забһарлал.

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА:

23.20 — **Үнгэтэ телевидени.** Эстрадна концерт. 24.00 — «Время» мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА
«ОРБИТА» ХАРУУЛНА:

20.10 — М. Анчаров. «День за днем» — 2-дохи хуби, 5-дахи глава.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА

21.30 — Концерт.

Х р о н и к о

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум 1972 оной декабриин 28-най Указаар Улаан-Үдын аймагай Доодо-Бүхэнэй сельскэ Соведые Сэлэнгын аймагай бүридэлдэ оруулба.

Редакторай орлогшо М. Н. НИМАЕВ.

 ● Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-04304. Заказ № 1419.